

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні

Частина II

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

25 лютого 2007 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2007**

Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні:
матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-
Тернопіль, 2007.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на
інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 80979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не
завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно
збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками.
Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові
керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів
конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ДЕСЯТЬ РОКІВ НА НИВІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

В 1993 році в інституті економіки, управління і права тодішньої Тернопільської академії народного господарства було впроваджено спеціалізацію "Правове регулювання економіки" в межах спеціальності "економіка підприємств". Основна мета введення цієї спеціалізації була спрямована на підготовку юристів для промислових і приватних підприємств. Експеримент виявився вдалим і вже у 1997 році відбувся перший набір студентів на юридичний факультет ТАНГУ для підготовки молодших спеціалістів-юристів. Факультет розпочав свою роботу з двох кафедр.

25 лютого 1998 року вчена рада академії народного господарства ухвалила рішення про утворення на базі факультету – юридичного інституту. Впродовж кількох років за активного сприяння керівництва академії було чимало зроблено для створення належної матеріально-технічної та наукової бази інституту, яка б відповідала всім вимогам законодавства щодо вищих навчальних закладів освіти. Спільна праця керівництва, викладачів, студентів дала відповідний результат – акредитацію III рівня та сертифікат на право підготовки студентів за спеціальністю "Правознавство", з освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр"- "спеціаліст".

Нині на юридичному факультеті працює 6 кафедр. Новими методами навчання та контролю знань студентів, які використовують викладачі кафедр, є проведення колоквіумів, підсумкове опитування студентів у формі комп'ютерного тестування, проведення семінарських занять у формі рольових ігор і розв'язання ситуаційних задач. На факультеті видається науковий збірник "Актуальні проблеми правознавства", де викладачі і студенти можуть опублікувати свої наукові досягнення.

Викладачі кафедр постійно вдосконалюють наявне навчально-методичне забезпечення з усіх дисциплін, які викладаються на кафедрах.

Активно працюють студентські наукові гуртки, члени яких досліджують проблематику, пов'язану з науковими напрямками тієї чи іншої кафедри. Практикується проведення кафедральних конференцій. Гуртківці беруть участь в університетських конференціях, публікують свої роботи у наукових збірниках.

Попри те, що юридичний факультет – один з наймолодших у ТНЕУ, разом з тим можна з упевненістю говорити, що він займає гідне місце серед інших навчальних підрозділів навчального закладу.

Декан юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету,
доцент, к. ю.н.

Ярослав Пігач

ПРАВОЗАХИСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “АКВІТАС” У ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ

У сучасній правовій освіті України в ході здобуття юридичної професії існує проблема покращання ефективності практичної підготовки студентів.

Для вирішення цієї проблеми, підвищення кваліфікації викладачів та реалізації своїх професійних інтересів за ініціативою колективу кафедри теорії держави і права юридичного інституту ТАНГ (сьогодні Тернопільського національного економічного університету), на базі даної кафедри при сприянні і підтримці ректора С. І. Юрія 26 лютого 2003 року була організована Тернопільська міська правозахисна громадська організація “Правозахисна організацію “Аквітас” (далі ГО ПО “Аквітас”).

Основною метою її створення була реалізація професійних інтересів юристів – членів Організації шляхом підтримки та захисту конституційних гарантій прав та свобод; пропагування та сприяння здійсненню в Україні правової реформи, побудові демократичної, правової держави; об'єднання зусиль активістів правозахисного руху для організації роботи, спрямованої на оборону законних прав та інтересів людей, особливо серед малозабезпечених та соціально незахищених верств населення; діяльність у сфері навчання та освіти з прав людини шляхом проведення семінарів, круглих столів, диспутів, конференцій, лекцій, бесід та інших форм підготовки, а також допомога в організації вивчення основ прав людини в закладах освіти; сприяння розвитку і підвищенню правової культури населення та суттєве покращення практичної підготовки студентів-юристів ТНЕУ.

Вся вищевказана різнопланова діяльність ГО “Аквітас” була організована засновниками та правлінням у складі: Г.М. Грабовської (секретар), М.В. Кравчука (президент), В.М. Михайлюка, Т.О. Подковенко в приміщенні юридичного інституту ТНЕУ.

Правозахисна організація найбільш ефективно свою роботу розгорнула у 2005-2006 році. Силами Ганни Грабовської, Віктора Михайлюка, Тетяни Подковенко й інших викладачів кафедри теорії держави і права та студентів третього і четвертого курсів юридичного факультету, за домовленістю правозахисної організації з керівництвом Тернопільської міської організації Конгресу Українських Націоналістів на їхній базі (розташованій в центрі міста) був створений консультативний пункт з надання безкоштовних юридичних консультацій у складі 4 груп з 5–6 чоловік у кожній. Протягом першого року активної діяльності правозахисної організації цими групами при безпосередній участі вищевказаних викладачів кафедри теорії держави і права, керівників-консультантів жителям регіону студентами-юристами надано більше ста правових порад. Крім того, вищевказані групи прийняли активну участь у правовому забезпеченні

виборів депутатів до Верховної та місцевих Рад, шляхом роз'яснення населенню виборчого законодавства, вирішення правових виборчих колізій, безпосередній участі членів “Аквітас” у роботі виборчих комісій.

В наслідок такої активної роботи студентів і викладачів членів правозахисної організації значно підвищилась практична правова підготовка студентів юридичного факультету. Після проходження практики організованої ГО ПО “Аквітас” ряд студентів розпочали свою професійну діяльність на посадах помічників адвокатів, юристів підприємств, де успішно реалізувалися як професіонали. Найбільш активними юристами-консультантами були студенти А. Бортей, С. Салань, Л. Стахира, І. Михайльська, Ю. Ковалишин та інші. За активну громадсько-правову діяльність вони неодноразово нагороджувалися грамотами, цінними подарунками. Діяльність ГО ПО “Аквітас” у сфері надання юридичних послуг населенню, здійснювана студентами юридичного факультету під керівництвом викладачів кафедри теорії держави і права є важливим елементом навчального процесу, одним із напрямків вирішення проблеми поліпшення практичної підготовки студентів-юристів в системі вищої освіти України. Даний захід є своєрідною “юридичною клінікою”, яка має своє широке застосування в юриспруденції країн Європи та США.

На даний час, у приміщенні Конгресу Українських Націоналістів щоденно з 15.00 до 18.00 год.,” під керівництвом Ганни Грабовської, Володимира Кіндзерського, Валерія Кравчука, Віктора Михайлюка, Тетяни Подковенко працюють консультативні групи ГО ПО “Аквітас”.

У 2006 році за результатами участі у конкурсу, організованому Міжнародним фондом “Відродження” і Міністерством освіти і науки України, керівництво ГО ПО “Аквітас” вибороло грант. Керівником, організованого цими інституціями, проекту за №2604981, визнано президента ГО ПО “Аквітас”. Фінансова підтримка діяльності правозахисної організації цим фондом значно розширила можливості розвитку практичної освіти студентів-юристів ТНЕУ, відчутно покращила їхнє матеріальне забезпечення (комп'ютерна техніка, періодичні видання, юридична література).

Колектив Тернопільської міської громадської організації “Правозахисна організація Аквітас” створеної на базі юридичного факультету ТНЕУ, який відмічає свій 10-річний ювілей повний натхнення й оптимізму на подальший розвиток практичної підготовки студентів-юристів та поліпшення правового захисту населення тернопілля.

Президент Тернопільської міської
громадської організації
“Правозахисна організація “Аквітас”,
доцент, к.ю.н., доктор права УВУ

Микола Кравчук

**Цивільне та сімейне право. Цивільний процес. Комерційне право.
Міжнародне приватне право**

**ПРЕЮДИЦІЙНІСТЬ ЯК ВЛАСТИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ У
ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ, ЩО НАБРАЛО ЗАКОННОЇ СИЛИ**

Гаврік Роман Олександрович

аспірант Хмельницького університету управління та права, асистент викладача Хмельницького інституту МАУП

Становлення правової держави України безпосередньо пов'язано зі справедливим і доступним правосуддям, яке б відповідало міжнародно-правовим стандартам. Суд у правовій державі є органом державної влади, який розглядає будь-які спори та конфлікти між громадянами, юридичними особами та державою, здійснює дослідження доказів і надалі вирішує спір через прийняття індивідуального правового акта – документа, який містить владний припис суду як органу державної влади, що стосується осіб, які брали участь у судовій справі, є для них обов'язковим та підлягає виконанню через органи державної виконавчої служби. При цьому прийняте судове рішення після закінчення встановленого процесуального строку для його оскарження, стає стабільним, і не підлягає зміні або запереченню з боку будь-яких суб'єктів, у тому числі суду.

Одним із процесуальних інститутів, який забезпечує стабільність та авторитетність актів правосуддя є інститут преюдиції.

М.А. Гурвіч визначає преюдиційність через єдність двох її сторін – позитивної та негативної. Позитивна сторона преюдиційності визначається ним як властивий рішенням суду імператив (наказ), направлений до суду та інших установ та осіб, керуватися в іншому процесі чи в іншому юрисдикційному акті, в якому підтверджені судовим рішенням факти та правовідносини служать фактичною підставою, раніше винесеним щодо цих фактів та правовідносин рішенням. [1, С. 161-162]

Негативна сторона преюдиційності заключається в недопущенні перегляду вказаних фактів та правовідносин в новому судовому процесі чи в порядку іншого юрисдикційного розгляду. [1, С. 162]

Подібну концепцію М.А. Гурвіча про позитивну та негативну сторони преюдиційності розвиває О.В. Шиманович, яка називає преюдиційністю неприпустимість заперечення для осіб, які брали участь у справі, та їх правонаступників, а для суду – дослідження в іншому процесі фактів і правовідносин, встановлених рішенням суду, що набрало законної сили. [2, С. 100]

Такою ж є позиція М.Й. Штефана, який визнає обов'язковість судового рішення, і відповідно фактів та обставин, які ним встановлені для осіб, що брали участь у справі і яких ці обставини (факти) стосуються. Заперечення суду та осіб, що брали участь у справі, по якій прийнято рішення, що має преюдиційне значення, входить у суперечність із такою властивістю судового рішення як обов'язковість [3].

В той же час окремі науковці, зокрема В.І. Тертишніков [4, С. 234] та О.І. Бережний [5] називають преюдиційністю обов'язковість для суду фактів, підтверджених судовим рішенням, що вступило в законну силу, при розгляді справи, пов'язаної із справою, по якій прийнято дане рішення, при цьому не згадуючи про неприпустимість заперечення цих фактів особами, яких ці факти стосуються, або особами, які брали участь у справі, по якій прийнято рішення, що має преюдиційний характер.

На нашу думку, необхідно погодитися з першою точкою зору, що висловлена М.А. Гурвічем та О.В. Шиманович, оскільки судове рішення, що набуло законної сили і відповідно є обов'язковим для осіб, що брали участь у справі, інших громадян, суду та інших органів державної влади, відповідно ті обставини та факти, які встановлені судом у винесеному ним судовому рішенні, мають бути враховані та визнані як судом, так і особами, яких ці факти (обставини) стосуються. Розгляд же преюдиційності лише як засобу звільнення від доказування, є звуженням сутності інституту преюдиційності.

Немає однак єдності в процесуальній літературі і щодо того, що власне є преюдиційність – властивістю судового рішення, наслідком його обов'язковості та виключності, властивістю законної сили судового рішення чи її складовою. В будь-якому випадку преюдиційність пов'язується із законною силою судового рішення, яка розглядається як набуття судовим рішенням рис акта правосуддя, спрямованого на виконання завдань цивільного судочинства [3, С. 368], обов'язковість судового рішення, правова дія судового рішення, яка полягає у встановленні прав та обов'язків сторін [9, С. 28], а встановлені рішенням суду права підлягають негайному виконанню за вимогою уповноважених осіб [8, С. 139].

М.Б. Зейдер [6, С. 119-120], Д.І. Полумордвінов [7] та Ю.В. Білоусов [9, С. 185] розглядають преюдиційність як властивість або наслідок вступу рішення у законну силу.

С.М. Абрамов [10, С. 276] та М.О. Гурвіч [1] розуміють законну силу судового рішення як сукупність трьох властивостей – незмінність, виключність та виконуваність. Преюдиційність ними виділяється як наслідок виключності судового рішення, тобто неможливості його зміни після закінчення строку оскарження і набрання рішенням законної сили. О.В. Шиманович вважає, що преюдиційність не можна змішувати з

виключністю: правило виключності відвертає новий судовий розгляд і вирішення тотожної вимоги, а у правилі преюдиційності мова йде про неприпустимість перевирішення окремих питань щодо юридичних фактів, які раніше вже були вирішені в іншій справі, і мають значення для даної справи [2, С. 99].

М.Й. Штефан виводить преюдиційність із загальнообов'язковості судового рішення, оскільки обставини, визнані у судовому рішенні не підлягають сумніву та запереченню з боку сторін, третіх осіб та суду. [3, С. 369].

Вважаємо, що необхідно погодитися з тезою про те, що преюдиційність є наслідком вступу рішення у законну силу, властивістю судового рішення.

По-перше, преюдиційність не є властивістю судового рішення, оскільки обставини, що містяться у рішенні, не потребують доведення тільки, коли рішення набуде законної сили. Доти дані обставини не матимуть безспірного характеру і потребують додаткової перевірки. Тому преюдиційність є властивістю тільки рішення, що набрало законної сили, наслідком набрання рішення законної сили. Судове рішення, що законної сили не набрало матиме лише ознаки законності та обґрунтованості (стаття 213 Цивільного процесуального кодексу України), постановлення у певній процесуальній формі (стаття 208), за встановленим змістом (стаття 215) та проголошеним публічно (стаття 218).

По-друге, виключність судового рішення тільки відвертає новий судовий процес із такими ж позовними вимогами і щодо тих же осіб, по яким прийнято рішення. Преюдиційність передбачає врахування у новому процесі окремих обставин, встановлених у судовому рішенні, прийнятих у попередньому судовому процесі, тобто виключає не судовий процес, а нове встановлення вже встановлених обставин, то преюдиційність та виключність є різними властивостями рішення, що набрало законної сили.

По-третє, не можна змішувати преюдиційність судового рішення із його обов'язковістю, оскільки обов'язковість означає наявність у судовому рішенні владного припису, який підлягає виконанню. Преюдиційність передбачає обов'язковість для суду врахувати обставини, встановлені іншим судовим рішенням, але в той же час і неможливість заперечення цих обставин особами, які брали участь у попередньому процесі. А останнє зближує преюдиційність з незмінністю судового рішення, тобто неможливістю його заперечення або оскарження в формах, що не передбачені процесуальним законодавством.

Таким чином, преюдиційність можна охарактеризувати як наслідок набрання судовим рішенням (ухвалою) законної сили, властивість рішення, що набрало законної сили, яка виявляється у обов'язковості врахування та використання обставин (фактів та правовідносин), що

встановлені судом при вирішенні даної судової справи, при розгляді іншої судової справи, в якій беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини; неприпустимості заперечення з боку осіб, що брали участь у процесі, та інших осіб щодо встановлених судом фактів.

Література:

1. Гурвич М.А. Судебное решение: Теоретические проблемы. – М.: Юридическая литература, 1976. – 176 с.
2. Шиманович О. М. Законна сила судового рішення // Підприємництво Господарство Право. – 2004. – № 10. – С. 98-101.
3. Штефан М.Й. Цивільний процес: Підручник для юридичних спеціальностей вищих закладів освіти. – К.: Ін Юре, 1997. – 608 с.
4. Україна. Закони. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / Тертишніков В.І. – Х.: Консум, 2003. – 408 с.
5. Бережний О.І. Преюдиціальність судових рішень у кримінальних справах: Автореф. дис. ... к-та юрид. наук: 12.00.09 / Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого. – Х., 2003. – 33 с.
6. Зейдер Н.Б. Судебное решение по гражданскому делу. – М.: Юридическая литература, 1966. – 192 с.
7. Полумордвинов Д.И. Законная сила судебного решения. – Тбилиси, 1964. – С. 28.
8. Авдюков М.Г. Судебное решение. – М.: Госюриздат, 1959. – С. 139
9. Цивільний процес: Навчальний посібник / А.В. Андрушко, Ю.В. Білоусов, Р.О. Стефанчук, О.І. Угриновська та ін. – За ред. Ю.В. Білоусова. – К.: Прецедент, 2005. – 293 с.
10. Абрамов С.Н. Советский гражданский процесс. – М.: Госюриздат, 1952. – С. 276.

СТАТУТ ЯК ЮРИДИЧНА ПІДСТАВА ДІЯЛЬНОСТІ СПОЖИВЧОГО ТОВАРИСТВА

*Зеліско Алла Володимирівна
аспірантка Юридичного інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника.*

Юридичною підставою діяльності споживчого товариства, як і інших юридичних осіб приватного права, є установчі документи. Відповідно до статті 87 Цивільного кодексу України засновники розробляють установчі документи, які викладаються письмово і підписуються всіма засновниками, якщо законом не встановлений інший

порядок їх затвердження. Загальні норми ЦК України встановлюють, що установчим документом товариства є затверджений учасниками статут або засновницький договір між учасниками. Однак спеціальні норми Закону України «Про споживчу кооперацію», зокрема частина 2 статті 5, закріплюють положення, відповідно до яких основним документом, що регулює діяльність споживчого товариства, є статут [1].

Д. М. Генкін підкреслює, що «статут кооперативної організації – це є та конституція, яка визначає все життя кооперативу» [2, 230]. Статут кооперативного товариства має подвійне значення: по-перше, він регулює відносини всередині кооперативу між органами управління та окремими учасниками, між кооперативом та його учасниками; а по-друге, визначає порядок діяльності кооперативу із зовнішньої сторони, у відносинах з третіми особами. Наведене функціональне призначення такого установчого документу як статут обумовлює його виключну важливість при здійсненні регулювання правового статусу споживчих товариств.

У зв'язку з тим, що споживчі товариства належать до непідприємницьких товариств, їх статuti в якості основоположного елементу повинні закріплювати мету діяльності товариства. Адже саме статутна мета споживчого товариства окреслює межі його правосуб'єктності та відображає специфіку даної юридичної особи приватного права. Окрім мети діяльності в статуті товариства необхідно вказувати на ті правові критерії, які характеризують таку організаційно-правову форму непідприємницького товариства.

Для розгляду тих положень, які необхідно врегульовувати в статуті споживчого товариства, доцільно звернутися до загальних норм ЦК України, який у статті 88 визначає вимоги до змісту установчих документів. Відповідно до наведеної статті у статуті товариства вказуються найменування юридичної особи, органи управління товариством, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до товариства та виходу з нього [3, 143]. В даному випадку потрібно зауважити, що ЦК України передбачає можливість встановлення спеціальних вимог до змісту статуту окремих організаційно-правових форм юридичних осіб.

З метою з'ясування спеціальних вимог до змісту статуту споживчого товариства виникає потреба звернутися до норм спеціального нормативно-правового акту, який регулює правове положення споживчих товариств, а саме до Закону України «Про споживчу кооперацію». Згідно з частиною 2 статті 5 Закону в статуті споживчого товариства визначаються: порядок вступу до товариства і виходу з нього, права та обов'язки членів товариства, його органи управління, контролю та їх компетенція, порядок утворення майна товариства і розподілу прибутку, умови реорганізації і ліквідації товариства. Наведені вимоги є

обов'язковими і їх відсутність у змісті статуту є підставою для відмови у проведенні державної реєстрації споживчого товариства. Зокрема, стаття 27 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» закріплює, що підставою для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи є невідповідність установчих документів вимогам статті 8 цього ж Закону, згідно з якою установчі документи повинні містити відомості, передбачені законом [4].

Проте аналіз норм Закону «Про споживчу кооперацію» дає можливість стверджувати про дублювання у них загальних положень статті 88 ЦК України, що визначає вимоги до змісту установчих документів юридичних осіб. Однак статут споживчого товариства повинен в обов'язковому порядку містити ті відомості, які відображають особливість його правового статусу, а саме: вказівку на належність до непідприємницьких товариств; чітке визначення мети діяльності та її відповідність сутності споживчого товариства. Вказані положення потребують відповідного відображення в спеціальних нормах Закону України «Про споживчу кооперацію». При вирішенні даного питання необхідно враховувати досвід законодавців інших країн. Зокрема, спеціальні вимоги до статуту споживчого товариства, обумовлені його правовим статусом, передбачені в ЦК Російської Федерації (частина 2 статті 116), згідно з яким окрім загальнообов'язкових відомостей, статут повинен містити умови про розмір пайових внесків; про склад і порядок сплати пайових внесків; про відповідальність засновників щодо порушення таких зобов'язань; про склад і компетенцію органів управління та порядок прийняття ними рішень [5, 165].

На основі усіх викладених вище положень можна зробити висновок про доцільність закріплення у Законі України «Про споживчу кооперацію» спеціальних вимог щодо змісту статуту споживчого товариства, обумовлених його непідприємницьким правовим статусом. Зокрема, у статуті споживчого товариства обов'язково повинні міститися відомості щодо: належності до непідприємницьких товариств; мети діяльності та її відповідності сутності споживчого товариства; умови про розмір пайових внесків, про склад і порядок сплати пайових внесків, про відповідальність засновників щодо порушення таких зобов'язань тощо.

Враховання сформульованих пропозицій забезпечить ефективне здійснення правового регулювання функціонування споживчих товариств як непідприємницьких юридичних осіб приватного права, які спрямовані у своїй діяльності виключно на задоволення потреб та інтересів їх членів.

Література:

1. Закон України «Про споживчу кооперацію». – Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 414.
2. Субъекты гражданского права. / под. ред. С. Н. Братуся. Москва: "Юридическая литература", 1984. – 287 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. / За відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців». - Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
5. Гражданский кодекс Российской Федерации с постатейными материалами. Ч.1. / Авт. – сост. М. В. Кузнецов и другие. – М.: Право и закон, 2001. -560 с.

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ЯК ВИНАХОДУ

Петренко Сергій Анатолійович

*керівник Центру експертних досліджень НДІ інтелектуальної власності
АПрН України*

Бурхливий розвиток інформаційних технологій та сфери комп'ютерного програмування актуалізує питання ефективної правової охорони комп'ютерних програм. З цієї точки зору, потребує перегляду не тільки традиційна авторсько-правова охорона комп'ютерних програм, а й питання застосування при здійсненні охорони зазначеного об'єкту норм патентного права.

Вважаємо, що єдиним можливим варіантом охорони комп'ютерної програми з точки зору патентного права може бути її охорона як процесу (способу).

З точки зору суті та призначення комп'ютерної програми та відповідно до п. 13.1. «Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель» [1], для характеристики об'єкта винаходу "спосіб" використовують, зокрема, такі ознаки:

- наявність дії або сукупності дій;
- порядок виконання таких дій у часі (послідовно, одночасно, у різних сполученнях тощо);
- умови виконання дій: режим, використання пристроїв (пристосувань, інструментів, обладнання тощо).

Розглянемо ці ознаки більш детально.

Наявність дій або сукупність дій у часі вважається головною ознакою способу як об'єкту винаходу. По суті ця ознака визначає основні стадії способу (процесу). Якщо цей спосіб (процес) здійснюється за допомогою пристрою здатного оброблювати інформацію, наприклад комп'ютера, то саме комп'ютерна програма примушує останній виконувати певні дії. Це, по суті, є віддзеркаленням або продовженням тих дій та інструкції з їх виконання, які закладені (прописані) у комп'ютерній програмі. Отже, спосіб, який реалізовується за допомогою комп'ютерної програми безперечно характеризується наявністю дій або їх сукупністю у часі. Але, відповідно до п. 13.3 «Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель» [1] ці дії повинні відбуватися з матеріальними об'єктами. В даному випадку, з переліку матеріальних об'єктів, наведених в роботі Крайнева П.П., Работягової Л.І., Дятлика І.І. [2, с. 34] виділимо наступні:

- конструкції і вироби (устаткування, прилади, агрегати, технологічне обладнання та інші);
- електричні сигнали (напруга, струм та інше).

Порядок виконання таких дій у часі є необхідною ознакою, яка забезпечує відтворюваність способу відповідно з його призначенням. Як правило, самі операції (дії) та їх послідовність досить рідко є новими елементами. Особливо це стосується сфери програмування. Де написання програми для комп'ютера підкорено певним правилам та процедурам не тільки щодо побудови програми в цілому, а й змісту її окремих елементів. За таких обставин частіше міняються операції або режим їх проведення і значно рідше міняється їх послідовність. Це пов'язано з тим, що зміна послідовності дій може призвести або до нездійсненності процесу, або унеможливить досягнення технічного результату.

Таким чином, спосіб, який реалізовується за допомогою комп'ютерної програми характеризується не тільки наявністю дій або їх сукупністю, а й порядком їх виконання у часі.

Серед переліку можливих умов виконання дій, якими може бути охарактеризована комп'ютерна програма, виділимо режим та застосування пристроїв. Наприклад, у більшості технологічних процесів зміна температурних, часових та інших режимів є вирішальним фактором якісної зміни матеріального об'єкту та обумовлює технічний результат винаходу. Прикладом такої зміни може слугувати зменшення часу доступу до оперативної пам'яті комп'ютера.

Таким чином, у випадку реалізації способу за допомогою комп'ютерної програми обов'язково присутні часові, струменеві режими та режими напруги. Це пов'язано з особливостями передачі, формування керуючого сигналу, а також запису та збереження інформації в електронно-обчислювальних пристроях.

Стосовно такої ознаки способу, як застосування пристроїв зазначимо, що спосіб не може бути реалізовано програмою для комп'ютера без апаратної частини «hardware». Тобто, програма для комп'ютера не містить сама в собі пристрої і не функціональна без спеціальних пристроїв. Отже, «як така» не може розглядатися як винахід з точки зору патентного права. Заборона патентного законодавства щодо патентування комп'ютерних програм може стосуватися тільки патентування текстових або інших представлень програм та алгоритмів незалежно від апаратного забезпечення ЕОМ [3, с. 16].

Таким чином, за трьома розглянутими ознаками, що характеризують спосіб як об'єкт винаходу, комп'ютерна програма може вважатися таким способом, але лише у взаємозв'язку з апаратним забезпеченням.

Література:

1. «Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2001 р. № 22, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 лютого 2001 р. за № 173/5364.

2. Крайне П.П., Работягова Л.І., Дятлик І.І. Патентування винаходів в Україні / За ред. П.П. Крайнева: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 340 с.

3. Л. Тимофієнко, Л. Ліннік Правова охорона комп'ютерних технологій // Інтелектуальна власність. – 2001. - № 4. – С. 12-18.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА: НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Петрицин Наталія Тарасівна

Львівський національний університет імені Івана Франка

У ст. 271 ЦК закріплено положення про те, що зміст особистого немайнового права становить можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя. Отже, зміст кожного права фізичної особи становить можливість діяти вільно, долаючи різноманітні перешкоди на шляху до реалізації своєї мети.

Особисті немайнові права не піддаються грошовій оцінці а й тому, що людина не може відмовитися від них. Оскільки особистими немайновими правами володіє кожна людина, втрачається будь-який сенс їх відчуження, адже не можна придбати собі друге право на особисту

свободу чи друге право на таємницю про стан свого здоров'я. Зокрема, у науково-практичному коментарі Цивільного кодексу України (за ред. В. М. Коссака) [5, с. 236-245] висловлюється точка зору про те, людина не може бути позбавлена їх у разі вчинення правопорушення. На мою думку, дане положення є вже спірним хоча б з огляду на те, що у ст. 285 та ст. 286 ЦК України встановлюються певні обмеження таких прав. Так, медичні працівники у передбачених законодавчими актами випадках, мають право дати неповну інформацію про стан здоров'я конкретної особи, обмежувати можливість їх ознайомлення з окремими документами. Тобто, як бачимо, що хоча й особа повністю не позбавляється такого права, проте, слід зауважити, що це певною мірою звужує можливість його застосування. Тому, вважаю за необхідне, що дане твердження слід розглядати лише в одному аспекті. Адже право на свободу, яке є стрижневим у системі відповідних прав, зумовлює право особи знати все насамперед про себе, щоб спланувати та реалізувати свої наміри.

Цікавим з цього приводу є закріплення законодавцем у ст. 281 ЦК України положення про те, що “фізична особа має право захищати своє життя та здоров'я, а також життя та здоров'я іншої фізичної особи від протиправних посягань будь-якими засобами, не забороненими законом”. Отже, дане законодавче формулювання підтверджує ще раз той незаперечний факт, що саме достатня поінформованість особи про стан свого здоров'я та заборона поширення такого роду інформації без її згоди є тими первинними правовими началами, без якої людина у нашому суспільстві не може обійтися, а тим паче захистити своє чи інших осіб право на життя. Адже, повністю погоджуюся із авторами вказаного коментаря в тому аспекті, що у цьому контексті право людини на достовірну та повну інформацію про стан свого здоров'я має істотне значення. Така інформація, особливо, якщо вона своєчасна, може забезпечити особі можливість вжиття радикальних заходів лікування. Якщо ж вона запізніла – це дасть можливість закінчити справи, зробити певні розпорядження. Повне інформування про хворобу може спонукати людину до вжиття певних заходів та концентрації всіх захисних сил організму. Повністю погоджуюся із позицією російського дослідника М'ясникова в тому аспекті, що “ людина не є об'єктом лікування, а його природним учасником”. Тому, вважаємо, що ніхто не вправі визначати можливість розпоряджатися таким правом, якщо на те немає згоди самого пацієнта.

У Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3).

Правова категорія “ безпека” передбачає, що містить у своїй структурі три основні елементи, які перебувають на відповідних рівнях:

1) *Особистий*, адже як вказано у Європейській Конвенції про права людини та біомедицину (1997), що “інтереси та благополуччя окремої людини превалюють над виключними інтересами усього суспільства або науки” [6].

2) *Національний*, основи якого були ще сформульовані за часів радянської влади. Сутність якого полягає в тому, що “особисті права підлягають обмеженню у випадках, коли цього вимагають інтереси суспільства”. Тобто, як бачимо, коли існують певні протиріччя між інтересами хворого та його оточення, то перевагу матимуть інтереси суспільства. Оскільки як слушно зауважують з цього приводу ще римські юристи, що “ свобода моїх дій закінчується там, де має початок ніс мого ближнього”.

3) *Міжнародний*.

Визначивши цілу низку вищих соціальних прав, законодавець умовчав питання диференціації їх між собою. На нашу думку, все ж таки доцільно було б визнати на законодавчому рівні, що серед усієї низки існуючих рівновеликих немайнових благ саме життя людини є тією основоположною складовою, яка стоїть на вершині усіх суспільних пріоритетів. І саме життя людини повинно займати визначальне становище серед інших соціальних цінностей. Адже за відсутності життя людини всі інші блага та відповідні права, що виникають стосовно них, втрачають сенс.

Дане дослідження є спробою визначити в найбільш загальних аспектах особисті немайнові права: на інформацію та таємницю про стан здоров'я в контексті права на життя та проаналізувати чи правильно те, що останні передбачені саме у главі 21 ЦК України “Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи” Адже, очевидно, що законодавець саме таким розташуванням ст. 281, 285, 286 ЦК України у відповідній главі обмежив поняття терміну “здоров'я” лише в одному його розумінні, як фізичне благополуччя людини. Але ж більш повно воно складається із трьох основних елементів, а саме, окрім вже згаданого, як:

- 1) соціальне та
- 2) духовне.

Цікаво з цього приводу, що у тлумачних словниках слово “здоров'я” визначається як нормальний стан правильно функціонуючого, неушкодженого організму [7, с. 55] або стан, за якого правильно, нормально діють усі його органи [8, ст. 77]. З медичної точки зору здоров'я – це стан рівноваги функцій усіх органів та організму людини із зовнішнім середовищем, за якого відсутні якісь хворобливі зміни.

З наведеного вище формулювання випливає те, що законодавець у ст. 281 ЦК України вводить додатково цілу низку повноважень фізичної

особи, об'єднуючи їх під загальним поняттям право на життя. Але таке розуміння не повною мірою відповідає сучасному розумінню даного поняття. Слушно з цього приводу зауважує к.ю.наук Р. Стефанчук, що права на інформацію і таємницю про стан здоров'я так як деякі інші права, що певним чином передбачені у ст. 281 ЦК України, є самостійними особистими немайновими правами, які в своїй сукупності становлять законодавчі гарантії здійснення права на життя. Однак вони за своїм змістом є настільки близькими та нерозривними категоріями, що можна дійти висновку, що всі разом у комплексі включаються до більш широкого поняття – права на життєдіяльність.

Незважаючи на ту роль та місце, яку законодавець відводить життю людини, ще одним упущенням, вважаю, є відсутність офіційного тлумачення життя як особистого немайнового блага [5]. Розглядаючи це питання, слід відзначити, що залежно від сфери термінологічного вживання категорія “життя” наділяється різноманітним змістом. Так, з точки зору філософії, під “життям” розуміють спосіб буття, що наділений внутрішньою активністю суперечностей, або ж цілісність реальності буття, що збагнена інтуїтивно. На наш погляд, близькими до істини є науковці, які стверджують, що життя за своєю сутністю є поняття складене і включає в себе два основні аспекти: біологічне існування людини та її соціальний розвиток як розумної істоти у часі та просторі [8, ст. 56-58]. І тому під поняттям “життя” слід розуміти природне існування та соціальне функціонування людського організму як єдиного цілого.

Отже, як бачимо, права, які передбачені у ст. 285, 286 ЦК України, є тими особистими немайновими благами, без яких неможливе нормальне існування фізичної особи. В даному аспекті вони виступатимуть чи не одними з основних засобів забезпечення основоположного – “права на життя”.

Цікаво з цього приводу зауважити, що стан здоров'я, надання медичної допомоги, аборти, операції, в тому числі пластичні операції тощо – все це стосується особистого життя людини, а тому становить конфіденційну інформацію. Так, особа має право на повагу та на недоторканість свого особистого життя, а, отже, і на непоширення інформації, що стосується стану її здоров'я. Цілком погоджуємося із вже згаданими формулюваннями, проте, не зовсім зрозуміло, що ж саме законодавець розуміє під положенням, викладеним у ч. 3 ст. 286 ЦК України? Так, “фізична особа зобов'язана утримуватися від поширення інформації, зазначеної у..., яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з інших джерел”. У одному з науково - практичних коментарів цивільного кодексу роз'яснюється дане положення в тому аспекті, що лікарі, інші медичні працівники, а також всі, хто законно чи незаконно одержав інформацію про стан здоров'я іншої особи,

зобов'язані утримуватися від поширення такого виду відомостей. Що ж тоді отримуємо? Хто ж такі “ всі, хто отримав таку інформацію з інших джерел?” Видається, на мою думку, що саме в цьому випадку законодавець “ штучно розширив ” коло осіб, які повинні відповідати за розголошення такої інформації. Невипадково автором було вжито поняття “розголошення” , а не “поширення”, бо саме в першому випадку розуміють “ доведення до відома хоча б однієї людини”, що явно не ідентичне порівнюваному поняттю. На мій погляд, доцільно внести зміни до чинного законодавства в тому плані, щоб замінити термін “поширення”, який не сприяє ефективній охороні досліджуваного виду таємниці, оскільки передбачає заборону такого розповсюдження обмеженими засобами (скажімо в ЗМІ), а не обов'язково хоча б одній людині. Тепер повернемося до другої проблеми правового врегулювання даного виду інформації, а саме вже згаданому нами у цій роботі невинуватому розширенні суб'єктів незаконного розголошення. Адже, на мій погляд, в даному випадку слід керуватися спеціальною нормою. Так, згідно зі ст. 40 Основ законодавства про охорону здоров'я медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичні обстеження, огляд та його результати, інтимну та сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. Тобто, як бачимо, з наведеного положення цілком слушно випливає, що жодних “інших джерел” немає. Якщо й можемо говорити про додаткове коло суб'єктів, то тільки таких, які пов'язані з інформацією такого роду в силу свого службового становища або професії, яку дана особа займає.

Таким чином, з вище проаналізованого твердження випливає, що у випадку колізії двох норм застосовується спеціальна, тобто та, яка найбільш правильно врегульовує конкретні правовідносини. Цілком логічним, на мій погляд, буде замінити формулювання у ч.3 ст. 286 ЦК України більш правильним:

“Фізична особа зобов'язана утримуватися від розголошення інформації, ..., яка стала їй відома у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків”.

Підводячи підсумок цій думці, вважаю, що у сучасних умовах законодавство (зокрема цивільне) потребує внесення змін, головним чином, що стосується правового регулювання заборони необґрунтованого втручання у сферу приватного життя громадянина, в тому числі створення умов для забезпечення прав, передбачених ст. 281, 285, 286 ЦК України.

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ БОРЖНИКА ПРО ВИДАЧУ СУДОВОГО НАКАЗУ

Шабалін Андрій Валерійович

викладач правових дисциплін кафедри економіки та права економічного факультету НУХТ м. Києва

Однією із новел чинного Цивільного-процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) є поява інституту наказного провадження.

Наказне провадження - самостійний вид цивільного судочинства, здійснюваного загальними судами загальної юрисдикції і спрямованого на постановляння судового наказу [1, 315]. Процедура видачі судового наказу, скасування та набрання ним законної сили закріплена у розділі II ЦПК України «Наказне провадження» (статті 95-106 ЦПК України). Після прийняття заяви про видачу судового наказу, при умові, що вона і додані до неї документи відповідають вимогам процесуального закону, суд видає судовий наказ. Судовий наказ складається і підписується суддею у двох примірниках, один з яких залишається у справі, а другий скріплюється печаткою суду і видається заявникові після набрання ним законної сили (ч. 3 ст. 103 ЦПК України) [2, 274].

Відповідно до ст. 104 ЦПК України суд, після видачі судового наказу, невідкладно надсилає його боржникові рекомендованим листом із повідомленням. Одночасно з копією наказу боржникові також надсилається копія заяви стягувача з копіями доданих до неї документів та боржникові роз'яснюється право в разі заперечення проти вимог стягувача протягом десяти днів з дня отримання копії судового наказу подати заяву про його скасування. Своєчасне відправлення копії судового наказу і отримання його боржником є одним із важливіших етапів наказного провадження. Основним завданням даного етапу є підтвердження правильності вимог заявника (стягувача), правильності рішення суду і реалізації законного права боржника, щодо скасування наказу. Тому, на мою думку, чинна стаття 104 ЦПК України («Надіслання боржникові копії судового наказу») потребує удосконалення з наступних підстав.

У діючому процесуальному законі не зазначено, саме в який строк повинна бути відправлена копія наказу, що у свою чергу може негативно вплинути на оперативність розгляду конкретних справ в порядку наказного провадження. Тому, щоб уникнути можливості тяганини необхідно у цивільно-процесуальному законодавстві встановити чіткі строки для направлення судом боржникові копії судового наказу. Причому такі строки повинні бути диференційовані. Так, було б встановити строк для відправки боржникові копії судового наказу у два дні з дня його видачі, як загального, а по окремих вимогах цей строк може

бути зменшеним, що надасть можливість забезпечити швидкий і реальний захист та відновлення життєво важливих прав і інтересів громадян. Так, наприклад, якщо заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати, то копія наказу повинна бути відправлена судом боржникові в день видачі судового наказу.

Закріплення у законі чітких строків для направлення копії наказу та документів боржникові повністю відповідає основним принципам цивільного судочинства України. Доцільність нашої пропозиції знаходить своє підтвердження і у сучасній цивільно-процесуальній літературі [2, 162].

Слід також звернути увагу на інші моменти пов'язані із повідомлення боржника про видачу судового наказу. Зокрема, у судовій практиці, можуть виникнути випадки, коли за вказаною адресою боржник вже не перебуває, або він відсутній з поважних причин (знаходиться у від'їзді чи на стаціонарному лікуванні). Крім того, непоодинокими є випадки, коли боржник відмовляється отримати надіслані судом на його ім'я документи. ЦПК України з цього приводу не містить жодних вказівок, як повинен діяти суд. На ці недоліки вказують також і вітчизняні вчені-процесуалісти у своїх працях [3,162].

Не отримання боржником копії судового наказу не тільки може призвести до порушення його законного права на подання заяви про скасування наказу, а і до порушення права стягувача на своєчасний та оперативний судовий захист і відновлення своїх порушених цивільних прав.

Таким чином, виходячи з викладених вище підстав, зазначені проблеми потребують негайного вирішення, шляхом чіткої регламентації у законі процедури надіслання боржникові копії судового наказу, наслідком чого стане підвищення ефективності спрощеного (наказного) порядку розгляду цивільних справ в цілому.

Література:

1. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. спец. вищ. навч. закл.-К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005.-624с.
2. Чорнооченко С. І. Цивільний процес: Вид. 2-ге перероб. Та доп: Навчальний посібник.- К.: Центр видавничої літератури 2005.- 472с.
3. Зейкан Я. П. Коментар цивільного процесуального кодексу України.- К.: Юридична практика 2006.- 560с.

ОЗНАКИ РЕКЛАМИ

Громенко Юлія Олександрівна

ст. викладач кафедри господарського та екологічного права Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ; аспірант Інституту економіко-правових досліджень НАН України

Аналізуючи чинне законодавство України про рекламу, можна дійти висновку, що рекламна інформація, щоб бути рекламою, повинна одночасно відповідати таким умовам:

1. Це інформація про осіб чи товар. Відповідно до Закону України “Про інформацію” інформація — це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі [1]. Тобто якщо це інформація про ідеї, наукові відкриття, суспільні рухи, то така інформація рекламою не є. Аналіз законодавства дозволяє також зробити висновок про те, що не має відношення до реклами інформація про суспільні явища, факти, події, що відбуваються поза волею людей або без згадування про ініціюючих їх фізичних чи юридичних осіб (стихійне лихо, карнавал, показ моди і т.п.), за умови, що сама інформація не породжує очевидних асоціацій з цими особами. Таким чином, рекламі властивий індивідуалізуючий характер. Із зазначеного випливає, що реклама більш вузьке поняття в порівнянні з інформацією, тобто будь-яка реклама є інформацією, але не вся інформація є рекламою.

2. Ця інформація повинна бути призначена для будь-якої особи або групи осіб, на яких спрямована реклама. В Законі України “Про рекламу” споживачами реклами є невизначене коло осіб, на яких спрямована реклама [2]. Однак “невизначене коло осіб” у чинному законодавстві не вживається як синонім слова “усі”. Термін “невизначене коло осіб” використовується для протиставлення поняттю “контрагент”. Мова йде про осіб, завчасно не визначених як конкретна сторона правовідносин.

Законодавство піклується про наслідки масового впливу на споживачів, використовуючи термін “невизначене коло осіб” стосовно до реклами. Проте виникає питання, чи буде вважатися рекламою поштове розсилання, яке призначене цілком для визначених осіб? Або якщо в радіоролику сказано, що він призначений особисто певній особі, то що це буде, персоніфікована інформація або реклама? Законодавство з приводу цього конкретної відповіді не дає. Тому вважаємо за доцільне конкретизувати або дати роз’яснення з приводу того, на кого саме

поширюється реклама. Л. Микитенко пропонує таке визначення споживача реклами – це фізичні або юридичні особи, на яких спрямована реклама та які мають намір придбати чи замовити товар відповідної категорії, що реалізується господарюючим суб'єктом, або які його вже використовують [3, с. 39].

3. Ця інформація “призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару”. Зазначена ознака важлива для відмінності реклами в юридичному значенні цього слова від інших видів оголошень і повідомлень. Наприклад, не можна вважати рекламою опублікування комерційним банком свого балансу за відповідний період. Також не повинна вважатися рекламою інформація, поширення якої є обов'язковим в силу закону, інших правових актів, звичаїв ділового обороту, судового рішення і т.п.

4. Це інформація, яка спрямована на отримання прибутку. Вважається, що слід відрізнити мету самої реклами як інформації та мету її розповсюдження, тобто мету рекламної діяльності. Метою реклами як інформації є доведення до відома потенційних споживачів інформації про існування певного товару, товарного знаку або особи, спонукання думати про придбання товару та доведення споживача реклами до придбання товару. Рекламна інформація націлена на формування чи підтримку інтересу до осіб, що згадуються в ній, і (чи) продукції, сприяє реалізації продукції, впливає на потенційних споживачів реклами, формує в них певне уявлення про конкретних фізичних і юридичних осіб, спрямована на невизначене коло споживачів. Отже, одержання прибутку є метою не реклами, а рекламодавця для здійснення якої він і поширює рекламну інформацію, тобто здійснює рекламну діяльність. Тому мета реклами призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо такої особи чи сприяння продажу, купівлі, оренді товару, або спрямована на досягнення соціального результату бажаного для рекламодавців

На підставі викладеного, можна зробити наступні висновки. До істотних ознак реклами, які прийняті до уваги українським законодавцем при регулюванні поширення інформації, відносяться: спрямованість інформації на невизначене коло осіб, зміст інформації та ціль інформаційного впливу.

Виходячи із зазначеного, вважаємо за доцільне в Законі “Про рекламу” деталізувати поняття реклами і визначити її таким чином: реклама – це інформація про фізичну або юридичну особу, товари, ідеї або починання, розповсюджувана в будь якій формі та в будь-який спосіб, призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких фізичної або юридичної особи, товару, ідей та починань, а також сприяти реалізації товарів, ідей та починань, або

досягнення іншого результату, бажаного для рекламодавця. Запропоноване визначення реклами дозволяє точніше ідентифікувати явище. Використовуючи його в області, де необхідно чітко позначення об'єкта – законодавство, – можна уникнути деяких потенційних проблем. Крім того, застосування терміна в запропонованому значенні відкриває нові можливості у сфері дослідження і розвитку реклами.

Література:

1. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
2. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 39. — Ст. 181.
3. Микитенко Л. Правове регулювання реклами і рекламної діяльності: проблеми теорії // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 10. — С. 37-40.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ОРЕНДИ НЕРУХОМОСТІ

Серебрякова Юлія Олександрівна

Викладач Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ

З метою мінімізації негативних наслідків невиконання або неналежного виконання будь-яких договорів, у тому числі й договору оренди нерухомості законодавець визначив наслідки порушення учасниками господарських відносин взятих на себе зобов'язань та механізм застосування господарсько-правової відповідальності.

Аналіз положень ГК України та ЦК України свідчить про відсутність закріплення законодавцем особливостей відповідальності сторін за договором оренди, отже, відповідальність сторін за договором оренди нерухомості має впливати із загальних правил встановлених нормами ГК та ЦК України [1, 2].

В сфері орендних відносин найбільш розповсюдженими випадками застосування господарсько-правової відповідальності є несвоєчасна сплата орендної плати, не виконання обов'язку щодо передачі об'єкта оренди, або повернення речі, порушення наймодавцем якості об'єкта оренди, орендатор несе відповідальність за ризик випадкового знищення або пошкодження об'єкта оренди, якщо він затримав повернення речі наймодавцеві.

Аналіз відповідних статей чинного законодавства (ст. 620, 625, 766, 768, 772, 785 ЦК України) дає підстави стверджувати про закріплення законодавцем за одні порушення умов договору оренди відповідальності у вигляді сплати неустойки, а за інші порушення – відповідальності у вигляді відшкодування збитків. При цьому, відповідальність у вигляді відшкодування збитків встановлена у більшості випадків порушення умов договору оренди. Проте, як вірно визначає М.І.Тітов, методіки їх підрахунку і доказування не існує. Тимчасова методіка визначення розміру шкоди (збитків), яка завдана порушенням господарських договорів, розроблена за активної участі співробітників Інституту економіко-правових досліджень НАН України і схвалена Державною комісією Ради Міністрів СРСР з економічної реформи 21.12.1990р. є застарілою, оскільки була розрахована на планову систему господарювання [3, с.368]. Отже, погроза застосування відповідальності у вигляді відшкодування збитків не завжди є дієвою на практиці, оскільки є важкою при визначенні розміру завданих збитків та їх доказуванні.

Аналіз судової практики з вирішення спорів, що впливають з орендних відносин свідчить про випадкові випадки розгляду спорів щодо визначення розміру збитків, завданих невиконанням умов договору оренди. Поряд з тим, пропозиція щодо заміни відповідальності у вигляді відшкодування збитків відповідальністю у вигляді сплати штрафу та неустойки вряд чи можна визнати доцільною з точки зору поновлення порушених прав однієї зі сторін договору, як цілі застосування господарсько-правової відповідальності.

На підставі викладеного, вважаємо за необхідне звернути увагу законодавця на необхідність розроблення методіки визначення збитків за порушення зобов'язань сторін в орендних відносин.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст.144.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. // Голос України. – 2003. – 12 березня.
3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г.Л.Знаменський, В.В.Хахулін, В.С.Щербина та ін.; за заг. ред. В.К.Мамутова. – К: Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ
ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ**

Антонюк Ульяна Василівна

аспірантка кафедри трудового, екологічного і аграрного права

Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Важливу роль у механізмі забезпечення екологічної безпеки в процесі діяльності залізничного транспорту повинна відігравати функція прокурорського нагляду. Першочергово це зумовлюється значним ростом екологічних правопорушень в Україні і необхідністю жорсткого реагування на них з боку органів прокуратури. Власне даний напрям природоохоронної діяльності органами прокуратури неодноразово був і залишається предметом дискусій ряду як науковців, так і практиків-прокурорів, зокрема А.П. Гетьмана, В.І. Андрейцева, А.П. Гетьмана, Ю.С. Шемшученка, М.В. Шульги, М.М. Руденка та інших. Однак, майже відсутні публікації де б комплексно досліджувались поняття і специфіка наглядової діяльності прокурорів за дотриманням природоохоронного законодавства при здійсненні експлуатації об'єктів залізничного транспорту. Тому мета даної наукової роботи полягає у спробі визначити сутність та основні напрямки прокурорського нагляду у досліджуваній сфері суспільної діяльності.

Правові аспекти здійснення прокурорського нагляду у сфері охорони довкілля закладені в Законах України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про прокуратуру”, і безперечно в Конституції України [1; 2; 3]. Закріплені у зазначених вище нормативно-правових актах базові положення, спрямовані на врегулювання екологічних відносин природоохоронного напрямку в цілому. При цьому в чинному законодавстві України поки що немає правових норм, які б стосувалися безпосередньо здійснення функції прокурорського нагляду за дотриманням вимог екологічної безпеки в процесі експлуатації об'єктів залізничного транспорту. Тому при характеристиці даних питань слід використовувати наявні в законодавстві норми загального характеру.

У відповідності до ст.37 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” можна виділити такі основні напрямки прокурорського нагляду у досліджуваній сфері:

- звернення до судів або господарських судів з позовами про відшкодування шкоди, заподіяної в результаті порушення природоохоронного законодавства;
- звернення до судів з позовами про припинення екологічно небезпечної діяльності (даний напрям іменують в юридичній літературі як превентивний екологічний позов прокурора [4, с.48]);
- представництво екологічних інтересів громадян і держави, у випадках визначених законодавством, у суді;
- створення в межах органів прокуратури спеціалізованих екологічних підрозділів тощо.

Дані напрямки прокурорського нагляду однаковою мірою застосовуються щодо всіх видів господарської діяльності, в тому числі і у галузі залізничного транспорту. Але для того, щоб органи прокуратури могли ефективно здійснювати перелічені вище повноваження вони повинні володіти повною і достовірною інформацією про факти екологічних правопорушень. Тому збір та обробка екологічної інформації – передумова для реалізації закріплених в Законі напрямків прокурорського нагляду, це своєрідна забезпечувальна форма прокурорського нагляду. Адже аналіз отриманої інформації допоможе прокуророві визначити динаміку і тенденцію екологічних правопорушень, їх регіональну чи локальну (на рівні підприємства) поширеність. На жаль, механізм збору та опрацювання такої інформації в Україні недостатньо розвинутий та дієвий, і це при тому, що існує понад 20 форм статистичної звітності, які відбивають стан додержання екологічної законності в окремих галузях господарства та можуть ефективно використовуватись органами прокуратури [5, с.67].

Природа наглядових повноважень органів прокуратури носить каральний характер і застосовується, як правило, на стадії коли екологічне правопорушення відбулося. Звичайно ж каральна функція органів прокуратури має важливе значення у механізмі забезпечення екологічної безпеки, але пріоритетним при цьому є не стільки виявлення правопорушень у даній сфері, а запобігання і попередження їх виникненню, тобто недопущення настання шкідливих наслідків у процесі здійснення екологічно небезпечної діяльності. І тут вагому роль відіграє саме участь прокурора у припиненні господарської діяльності, обмеженні чи зупиненні діяльності об'єктів (в тому числі рухомого складу залізничного транспорту) у разі порушенні ними законодавства про охорону довкілля. Мається на увазі, що нагляду органів прокуратури підлягають порушення природоохоронного законодавства з приводу наднормативних викидів і скидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, безповоротного використання водних ресурсів, шумового і вібраційного забруднення.

Отож, функція прокурорського нагляду займає особливе місце у механізмі забезпечення екологічної безпеки в процесі діяльності залізничного транспорту, тому що через представництво прокуратурою екологічних інтересів громадян, з останні можуть реалізувати своє конституційне право на безпечне і здорове довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Але у чинному законодавстві України на жаль поки що відсутні спеціальні норми, які б стосувалися здійснення даної функції. Зрештою це і є однією з причин, які в кінцевому випадку призводять до екологічних правопорушень у сфері залізничного транспорту і ускладнюють роботу органів прокуратури щодо їх виявлення, усунення і недопущення в майбутньому.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (далі ВВР). – 1996.- № 30.- Ст.141.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 41. – Ст.546.
3. Про прокуратуру: Закон України від 5.11.1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 53. – Ст.793.
4. Бабенко В. Перспективи розвитку права прокурора на превентивний екологічний позов // Юридична Україна. – 2004. - № 1. – С.48-53.
5. Копетюк М. Деякі правові та організаційні аспекти прокурорського нагляду за додержанням природоохоронного законодавства і розслідуванням злочинів проти довкілля // Юридична Україна. – 2004. - № 6. – С.66-70.
6. Руденко М. Щодо усунення підміни прокуратурою інститутів контролю і нагляду в сфері управління // Право України. – 1996. -№ 9. – С.58-62.

МІСЦЕВА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ЯК ОРГАН ЗАГАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В ГАЛУЗІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ

Грицан Ольга Анатоліївна

аспірант Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Державний контроль і нагляд за використанням та охороною надр прийнято вважати однією із найважливіших функцій державного управління в галузі надрокористування. Чинним законодавством закріплено розвинену систему суб'єктів контролю в даній сфері, зі встановленими координаційними та субординаційними зв'язками між

ними. Характер повноважень тих чи інших контролюючих суб'єктів, як правило, неоднаковий, що визначає особливості здійснення контрольної діяльності.

Згідно з Кодексом України про надра [1], контроль за використанням та охороною надр здійснюють наступні державні органи: Кабінет Міністрів України (п.2 ч.1 ст.8), спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр та його органи на місцях (ч.1 ст. 61), Державний комітет з охорони праці та гірничого нагляду (ч.2 ст.61). Аналіз статті 61 Кодексу дає змогу додати до цього переліку місцеві Ради народних депутатів, органи виконавчої влади на місцях, Міністерство охорони навколишнього природного середовища та його органи на місцях.

Зі змісту зазначеної статті випливає, що державний контроль за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною, поряд з іншими державними органами, здійснюють місцеві державні адміністрації. Відповідно до ст. 118 Конституції України [2], до них належать обласні та районні державні адміністрації, а також адміністрації міст Київ та Севастополь.

Місцеві державні адміністрації в галузі екологічного управління належать до органів загальної компетенції. Правовий статус цих державних органів визначено Законом України “Про місцеві державні адміністрації” [3]. Відповідно до ст. 1 даного закону, місцеві державні адміністрації здійснюють виконавчу владу на території певної адміністративно-територіальної одиниці, а саме: забезпечують виконання чинного законодавства України, законність і правопорядок, додержання основних прав і свобод громадян, виконання державних і регіональних програм, в тому числі – і з питань охорони довкілля.

До відання місцевих державних адміністрацій, поряд з іншими, належать питання щодо використання природних ресурсів та охорони довкілля. Зазначені органи влади уповноважені здійснювати державний контроль за використанням та охороною надр та інших природних ресурсів на відповідних територіях. По даному напрямку місцеві державні адміністрації мають право проводити перевірки стану додержання чинного законодавства органами місцевого самоврядування, керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і підпорядкування. До проведення таких перевірок можуть бути залучені вчені, спеціалісти та представники громадськості.

На чолі місцевої державної адміністрації стоїть голова, який видає розпорядження, обов'язкові до виконання на всій території відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Для сприяння здійсненню повноважень місцевих державних адміністрацій, їхні голови можуть утворювати консультативні дорадчі та інші допоміжні органи, служби та

комісії, члени яких виконують свої функції на громадських засадах. Зазначені органи також можуть бути наділені контрольними повноваженнями в сфері надровикористання. Зокрема, в Луганській області, з метою посилення державного контролю за використанням надр, було створено комісію з питань використання надр. Ця комісія є консультативно-дорадчим органом, який діє в складі Луганської обласної державної адміністрації. Її основні завдання - організація перевірок стану додержання вимог чинного законодавства керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та підпорядкування щодо діяльності, пов'язаної з використанням надр, а також підготовка відповідним державним органам пропозицій для прийняття необхідних заходів щодо тих підприємств, установ, організацій, які порушують законодавство про надра [4].

Водночас, чинний Кодекс про надра, який є системоутворюючим актом надрового законодавства, жодним чином не конкретизує управлінських повноважень місцевих адміністрацій у сфері регулювання гірничих відносин (як, скажімо, це зроблено стосовно Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України або місцевих рад). Більше того, Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" [5] взагалі не називає місцеві державні адміністрації серед органів управління навколишнім природним середовищем.

Цікавим в даному питанні є досвід Республіки Польща, де інтереси уряду на місцях представляють воєводи. Чинне польське законодавство встановлює, що воєвода стоїть на чолі органів урядової адміністрації та відповідальний за виконання політики уряду на території відповідного воєводства [6] (яке умовно можна прирівняти до області в Україні). Відповідно до положень Гірничо-геологічного закону Польщі, воєвода є органом геологічної адміністрації, і з допомогою геологів воєводства бере активну участь у врегулюванні відносин з приводу використання надр [7].

До компетенції воєводи належать питання щодо перевірки та затвердження проектів геологічних праць, які стосуються покладів певних видів копалин місцевого і державного значення, підземних вод, а також стосовно окремих геолого-інженерських досліджень (ч.3 ст.103).

При здійсненні контролю та нагляду, воєвода рівноправний з іншими органами геологічної адміністрації – Міністром в справах охорони середовища та старостами. Воєвода має право вільного доступу до всіх місць, де виконуються геологічні роботи, може вимагати надання необхідної інформації, документів, а також пояснень. Окрім цього, у разі здійснення геологічних праць без затвердженого проекту, воєвода уповноважений призупиняти такі роботи (ст. 104а).

Як бачимо, Геологічно-гірничий закон республіки Польща закріплює за посадовими особами місцевих урядових адміністрацій широкі повноваження та містить детальну регламентацію їх контрольної діяльності в галузі використання надр. На нашу думку, скориставшись досвідом сусідніх європейських держав, в ході адміністративної реформи український законодавець може вирішити певні прогалини в правовому регулюванні екологічного управління, що здійснюється місцевими органами виконавчої влади.

Література:

1. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1994. - № 36. - Ст. 340.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1996. - № 30. - Ст. 141.
3. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1999. - № 20-21. - Ст. 190.
4. Положення про комісію з питань використання надр / Затверджено розпорядженням Луганської обласної державної адміністрації від 27 жовтня 2003 року № 691.
5. Закон України від 25 червня 1991 року “Про охорону навколишнього природного середовища” // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie // Dziennik Ustaw z 1998 roku. - Nr. 91. – Poz. 577.
7. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i gornicze // Dziennik Ustaw z 1994 roku. - Nr. 27. - Poz. 96.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ ВІДНОСИН

Джуган Вікторія Олегівна

викладач кафедри теорії та історії держави і права, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Сучасний стан водноресурсного потенціалу Української держави характеризується великим антропогенним навантаженням, а проблема води в Україні відноситься до числа найбільш гострих. Наприклад, за запасами місцевих водних ресурсів (1 тис. куб. м на 1 жителя) Україна вважається однією з найменш забезпечених країн в Європі. Для порівняння, в Росії цей показник дорівнює 31,0 тис. куб. м на одну

людину, Німеччині – 1,9, США – 7,4 і лише в Польщі близький до України – 1,6 тис. куб. м [1]. Складна водогосподарська та водно-екологічна обстановка вимагає застосування комплексу заходів впливу, зокрема правових. В даному повідомленні досліджуються окремі питання правового регулювання водних відносин.

Водне право становить підгалузь Особливої частини екологічного права України. До передумов виникнення підгалузі права належать: автономні можливості предмета правового регулювання та диференціація традиційних внутрішньогалузевих відносин [2,с.372]. Водні відносини становлять самостійний предмет правового регулювання підгалузі водного права. Однак варто зауважити, що в еколого-правовій літературі немає єдності думок щодо визначення поняття „водних відносин”.

В теорії права підгалузь права визначають як систему однорідних предметнопов'язаних інститутів певної галузі [2,с.372]. Тому, щоб розкрити поняття „водні відносини”, слід розглянути структуру екологічних відносин.

В. В. Петров вважає, що екологічні правовідносини поділяються на 2 групи: галузеві (водоохоронні, землеохоронні, лісоохоронні та інші) та комплексні (відносини щодо охорони рекреаційних зон, заповідного фонду тощо) [3,с.46]. На думку М. М. Брінчука, предмет екологічного права становлять: 1) відносини власності на природні об'єкти і ресурси; 2) відносини природокористування; 3) відносини по охороні навколишнього середовища від різних форм деградації; 4) відносини по захисту екологічних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб [4,с.57]. Е. Ю. Ісмайлова і Ю. В. Трунцевський поділяють екологічні відносини на відносини по: вивченню, збереженню і відтворенню навколишнього середовища; раціональному використанню окремих природних ресурсів, задоволенню потреб і дотриманню екологічних прав природокористувачів; захисту екологічних прав фізичних і юридичних осіб; співробітництву між державними, міжнародними організаціями по охороні навколишнього середовища від шкідливих впливів в інтересах всього суспільства [5,с.20].

Відносно визначення водних відносин Б. В. Єрофєєв зауважує, що предметом водного права є конкретні вольові відносини людей з приводу води як об'єкта власності і господарювання [6,с.6]. М. Атаєв стверджує, що водні відносини – це комплекс суспільних відносин (відносини власності на води, відносини водокористування, відносини по боротьбі з забрудненням, засміченням і виснаженням вод, відносини по попередженню і ліквідації шкідливих наслідків вод), які регулюються нормами водного права [7,с.117]. В. І. Андрейцев виокремлює правовідносини права власності на води, правовідносини управління і контролю в галузі використання, відтворення та охорони вод,

правовідносини використання вод, правовідносини охорони та захисту водних ресурсів [8,с.339]. Діючий Водний кодекс України не закріплює базового поняття „водних відносин”. Таким чином, з врахуванням викладеного, під водними відносинами слід розуміти нормативно врегульовані відносини щодо володіння, користування та розпорядження водами (водними об’єктами), управління у сфері вод, використання та охорони вод (водних об’єктів). Доцільно було б заповнити цю прогалину у змісті статті 1 Водного кодексу України і закріпити дане поняття.

Структуру водних відносин становлять суб’єкт, об’єкт і зміст. А. А. Погрібний відзначає, що під терміном „суб’єкт права” в загальноприйнятому розумінні та в галузевому праві прийнято визначати учасників суспільних відносин, які пов’язані з характеристиками правоздатності та дієздатності [9,с.223]. Водним кодексом Російської Федерації чітко встановлено, що учасниками водних відносин являються Російська Федерація, її суб’єкти, муніципальні утворення та водокористувачі (стаття 23) [10]. Учасниками водних відносин в Україні виступають громадяни, юридичні особи, органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Об’єктами водних відносин в Україні є води (водні об’єкти та їх частини) в межах території України. Згідно статті 1 Водного кодексу України, водний об’єкт – це природний або створений штучно елемент довкілля, в якому зосереджуються води (море, річка, озеро, водосховище, ставок, водоносний горизонт) [11]. Отже, необхідно доповнити Водний кодекс України окремою статтею під назвою „Суб’єкти та об’єкти водних відносин”.

Зміст водних відносин складають права і обов’язки їх учасників, встановлені нормами водного законодавства.

Слід відзначити, що води не завжди виступають в якості водних об’єктів, а тому не завжди можуть бути об’єктами водних відносин. Зокрема, водним законодавством України не регулюються відносини: 1) з приводу води, вилученої з природного середовища, яка міститься в резервуарах, інших ємностях, водопровідних трубах чи просто в побутовому посуді і використовується для повсякденних потреб (мова йде про воду, яка тече з крану в наших будинках чи використовується в технологічному процесі); 2) щодо води, яка хоча і знаходиться в природному середовищі, але не являє собою самостійного природного блага, а є структурним елементом інших природних об’єктів (атмосферна та ґрунтова волога, а також вода, що знаходиться в організмах рослин і тварин); 3) щодо тимчасово поверхневого стоку води, який безпосередньо знаходиться в навколишньому природному середовищі, але на даний момент не сформував водного об’єкта. Визначені відносини регулюються нормами інших галузей законодавства.

Аналіз викладеного свідчить про те, що у Водному кодексі України існують прогалини щодо окремих питань правового режиму водних відносин (відсутнє поняття „водні відносини”, не визначені суб’єкти та об’єкти водних відносин), які слід заповнити. Води є об’єктом водних відносин, якщо вони становлять частину навколишнього природного середовища, входять до складу природних ланок кругообігу води та виступають в якості водних об’єктів.

Література:

1. Державний комітет України по водному господарству. Управління комплексного використання водних ресурсів. Основні показники використання вод в Україні за 2003 рік (випуск 24): Державний інститут управління та економіки водних ресурсів. – 2004. – 68 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. (Енциклопедичний курс): Підручник. – Харків: Еспада. – 2006. – 776 с.
3. Петров В. В. Экологическое право России. Учебник для вузов. – М.: Издательство БЕК. – 1995. – 557 с.
4. Бринчук М. М. Экологическое право (право окружающей среды): Учебник для высших юридических учебных заведений. – М.: Юристь. – 1999. – 688 с.
5. Исмайлова Э. Ю., Трунцевський Ю. В., Саввич Н. Е. Экологическое право: Учебник. 3-е изд., перераб. и дополн. – М.: АО «Центр ЮрИнформ», «ЮрИнфоР-Пресс». – 2004. - 414 с.
6. Ерофеев Б. В. Советское водное и горное право: учеб. пособие. – М.: ВЮЗИ. – 67 с.
7. Атаев М. Социалистические водные отношения. – А.: Ылым. – 1981. - 161 с.
8. Андрейцев В. І. та ін. Екологічне право: особлива частина. Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За заг. ред. акад. АПрН В. І. Андрейцева. – К.: Істина. – 2001. – 544 с.
9. Аграрное, земельное и экологическое право Украины. Общие части учебных курсов. Учебное пособие Издание второе – дополненное и исправленное. Под редакцией докт. юрид. наук, профессора Погребного А. А. и канд. юрид. наук, доцента Каракаша И. И. – Х.: 000 „Одиссей”. – 2001. – 400 с.
10. Водный кодекс Российской Федерации // Рос. газ. – 1995. – 25 ноября.
11. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 24. – Ст.189.

СЕРТИФІКАЦІЯ В ГАЛУЗІ АВІАЦІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Краснова Юлія Андріївна

аспірантка Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Сертифікація, відповідно до її легітимного визначення[1], це процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу встановленим законодавством вимогам.

У межах механізму правового забезпечення екологічної безпеки, який визначається як сукупність державно-правових засобів, (тобто організаційно-превентивних, регулятивно-стимулюючих, розпорядчовиконавчих, забезпечувальних та охоронно-відновлювальних засобів), спрямованих на регулювання діяльності, спроможної посилювати рівень екологічної безпеки, попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для населення і природних систем, локалізацію проявів екологічної безпеки[2], сертифікації відводиться місце в межах організаційно-превентивних заходів, що спрямовуються на виявлення екологічно небезпечних об'єктів, зон, територій і видів діяльності, впровадження і застосування важелів щодо попередження виникнення екологічної безпеки, зокрема в межах реєстраційно-ліцензійної форми забезпечення екологічної безпеки.

В юридичній літературі така сертифікація отримала назву екологічної[3], оскільки одним з її напрямів є здійснення контролю безпеки продукції для навколишнього природного середовища. В інших джерелах, екологічна сертифікація розглядається як поки-що новий та недостатньо задіяний регулятор у системі екологічного управління[4].

Законодавство про авіацію, тобто про галузі, де всі види підприємств, організацій та установ свою діяльність спрямовують на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден[5], приділяє сертифікації значну увагу. Так, відповідно до ст. 6 Повітряного кодексу України (далі – ПК України), сертифікації підлягають: 1) повітряні судна, аеродроми, повітряні траси, в тому числі місцеві повітряні лінії; 2) авіаційний персонал і експлуатанти авіаційної техніки; 3) юридичні і фізичні особи, які здійснюють розробку, виготовлення, ремонт і технічне обслуговування авіаційної техніки.

У співвідношенні до положень Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року[6], екологічна сертифікація в галузі авіації має проводитись при розміщенні,

проектуванні, будівництві, реконструкції, введенні в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів авіаційної галузі, таких, наприклад, як аеропорти, повітряні судна (ст. 51 Закону), а також при забезпеченні екологічної безпеки транспортних засобів, інших пересувних засобів і установок, зокрема, при додержанні в галузі авіації, під час експлуатації повітряних суден, аеропортів, гранично допустимих викидів забруднюючих речовин та гранично допустимих рівнів фізичних впливів, таких як шуми (ст. 56 Закону), на їх відповідність законодавчим вимогам.

Тому-то, серед видів сертифікації в авіаційній галузі, з еколого-правової точки зору, виділяємо сертифікацію повітряних суден, а також аеропортів та аеродромів як об'єктів, які відповідно до законодавства становлять небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людей[7].

В свою чергу, сертифікація повітряних суден, включає в себе сертифікацію: а) типу цивільних повітряних суден (ст.16 ПК України); б) екземпляра цивільного повітряного судна (ст.17 ПК України); в) цивільних повітряних суден, що імпортуються та експортуються з/та в Україну (ст.ст.18, 20 ПК України). Правове регулювання таких видів сертифікації здійснюється постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 1997 року № 1095 “Про сертифікацію авіаційної техніки та її компонентів”, Наказом Міністерства транспорту України від 28 грудня 2000 року № 959 “Про затвердження Правил сертифікації типу авіаційної техніки (розділи А, В, С, Д, Е частини 21 Авіаційних правил України “Процедура сертифікації авіаційної техніки”), Наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 15 червня 2005 № 658 “Про застосування в цивільній авіації України Спільних Авіаційних Вимог JAR-21 “Процедури з сертифікації повітряних суден, складових виробів і частин”, розділи Н, L, Q, N (підрозділ N-N) щодо видачі сертифікатів льотної придатності.

У межах сертифікації типу повітряних суден екологічний характер носить сертифікація повітряних суден щодо шуму на місцевості та викидів (емісії) шкідливих речовин авіаційних двигунів (ст. 54 ПК України), правові основи та процедуру здійснення якої закладено в Додаток 16 (том I та II)[8] до Чиказької конвенції від 7 грудня 1944 року “Про міжнародну цивільну авіацію”. Сертифікація щодо шуму здійснюється в залежності від типу та ваги літака в місцях взльоту, польоту та посадки, а сертифікація повітряних суден щодо викидів (емісії) шкідливих речовин авіаційних двигунів здійснюється безпосередньо до новостворених двигунів. Дані положення були імплементовані у національне законодавство в державні стандарти та санітарні правила. Наприклад, питання шумового впливу регулюються: ГОСТ.22283-76 “Шум авиационный. Допустимые уровни шума на территории жилой

застройки и методы его измерения”; ГОСТ.17229-85 “Самолеты пассажирские и транспортные. Метод определения уровней шума, создаваемого на местности”; ГОСТ.24646-81 “Самолеты транспортные сверхзвуковые. Допустимые уровни шума на местности и метод определения уровней шума”; ГОСТ.24647-91 “Вертолеты гражданской авиации. Допустимые уровни шума и методы определения уровней шума на местности”; ГОСТ.24659-81 “Самолеты короткого взлета и посадки. Допустимые уровни шума на местности и метод определения уровней шума”. Питання викидів забруднюючих речовин авіаційними двигунами, в свою чергу, регулюються ГОСТ.17.2.2.04-86 “Охрана природы. Атмосфера. Двигатели газотурбинные самолетов гражданской авиации. Нормы и методы определения выбросов загрязняющих веществ”.

Сертифікація аеродромів та аеропортів (ст.42 ПК України) здійснюється у відповідності до Наказів Міністерства транспорту України від 25 червня 2004 року № 785 “Про затвердження Правил сертифікації цивільних аеродромів України” та від 26 липня 2004 року № 924 “Про затвердження Правил сертифікації аеропортів”. Так, в Додатку I до підпункту 2.1.5. Наказу від 26 липня 2004 року № 924 затверджено перелік об’єктів, обладнання та авіаційної наземної техніки, що підлягають обов’язковій сертифікації, серед яких, з урахуванням еколого-правових вимог, важливе значення мають: аеродром, радіотехнічне обладнання, авіаційна наземна техніка, авіаційні паливно-мастильні матеріали та спеціальні рідини.

Наявність сертифікату типу повітряного судна є однією з основних умов реєстрації повітряного судна у державному реєстрі цивільних повітряних суден (ч.1 ст. 27 ПК України). У разі відсутності такого документа, державний орган з питань сертифікації і реєстрації може заборонити експлуатацію повітряного судна (ч. 7 ст. 27 Кодексу). В той же час, відповідно до Наказу № 506 від 28 вересня 1994 року свідоцтво про реєстрацію аеродрому є підставою для порушення клопотання про сертифікацію аеродрому та його обладнання (п. 4.1.6).

Відповідно до вимог ст. 11 Закону України “Про підтвердження відповідності”, за результатами проведення сертифікації, у разі позитивного рішення уповноваженого органу з сертифікації, заявникові видається сертифікат відповідності, зразок якого затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері підтвердження відповідності. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 1997 року № 1095 “Про сертифікацію авіаційної техніки та її компонентів”, до завершення формування національної системи сертифікації авіаційної техніки згідно з чинними в Україні Авіаційними правилами, таку сертифікацію дозволено проводити Міністерству транспорту і Державній авіаційній адміністрації України

спільно з Міждержавним авіаційним комітетом з видачею відповідних документів.

Водночас, згідно з п. 2.1.4 Наказу Міністерства транспорту України від 26 липня 2004 року № 924 “Про затвердження Правил сертифікації аеропортів”, суб’єктом, який може здійснювати сертифікацію аеропортів та регулярне інспектування процесів аеропортової діяльності з технічного та наземного забезпечення польотів з прийняттям відповідних заходів з обмеження або припинення діяльності при недотриманні встановлених законодавством вимог є Державна служба України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації.

Таким чином, сертифікацію в галузі авіації доцільно визначити: 1) видом екологічної сертифікації як складового елемента реєстраційно-ліцензійної форми організаційно-превентивних заходів в системі механізму правового забезпечення екологічної безпеки в авіації; 2) обов’язковою умовою реєстрації типу цивільного повітряного судна; 3) підставою для здійснення відповідного контролю та нагляду за додержанням технічних, екологічних та інших вимог; 4) комплексною функцією управління, що здійснюється спеціально уповноваженими державними органами, які в установленому порядку документально засвідчують про відповідність літаків, їх комплектуючих, таких як двигуни, а також аеропортів (аеродромів), призначених для їх експлуатації, встановленим законодавством екологічним вимогам.

Література:

1. Ст. 1 Закону України “Про підтвердження відповідності” від 17 травня 2001 р. / Відомості Верховної Ради України, 2001, № 32, Ст. 169, зі змінами, внесеними Законом України № 2116 – IV від 21 жовтня 2004 року. – Відомості Верховної Ради України, 2005, № 2, Ст. 33;

2. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. – К.: Вентурі, 1996. – С. 94;

3. Див.: Бринчук М.М. Экологическое право (право окружающей среды): Учебник для высших юридических учебных заведений. – М.: Юристь, 1998. – С. 385 - 401; Крассов О.И. Экологическое право: Учебник. – М.: Дело, 2001. – С. 314 – 326; Ерофеев Б.В. Экологическое право: Учебное пособие для студентов учреждений среднего профессионального образования. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2002. – С. 127-131;

4. Див.,: Екологічне управління: Підручник / В. Я Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – С. 181;

5. Ч. 2 ст. 2 Повітряного кодексу України від 4 травня 1993 р. / Відомості Верховної Ради України, 1993, № 25, Ст. 274;

6. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - № 41. – Ст. 546;

7. Див., п.3 розділу 20 Основних напрямів державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджених постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188, п. 16 постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 554 “Про Перелік видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку”;

8. ІКАО. Міжнародні стандарти та рекомендована практика, “Охорона навколишнього середовища”. Додаток 16 до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, т. I, “Авіаційний шум” та т. II, “Емісія авіаційних двигунів” 3 вид., 1993 (Стандарт ІКАО).

КЛАСИФІКАЦІЯ ОСОБЛИВО ЦІННИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

Ришкова Людмила Валеріївна

аспірант Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Здійснення класифікації особливо цінних земель дозволить виявити особливості, притаманні цим землям, завдяки яким вони і віднесенні до цих земель. Крім того, це сприятиме формуванню внутрішньої структури зазначених земель. Здійснюючи класифікацію, автор виходить з того, що: по-перше, ст. 150 Земельного кодексу (далі ЗК) потребує певного удосконалення; по-друге, до особливо цінних земель можуть бути віднесені землі з усіх існуючих на цей час категорій, тому така ознака як цільове призначення, а відповідно й віднесення до тієї, чи іншої категорії не розглядається.

Першим критерієм, закладеним у самій статті, є форми власності. В залежності від цього, всі особливо цінні землі можуть бути поділені на ті, що відносяться до земель державної, комунальної або приватної власності. І землі сільськогосподарського призначення, яким властива переважна більшість ґрунтів перелічених в ч.1 ст.150 ЗК, і землі історико-культурного призначення так само і землі природно-заповідного фонду, згідно з чинним законодавством, можуть знаходитись у всіх трьох формах власності. Така класифікація має досить велике значення для вдосконалення процедури вилучення (викупу) особливо цінних земель, особливо коли мова йде про вилучення (викуп) земельних ділянок особливо цінних земель, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб.

Ще одним критерієм є порядок використання земель. Ст. 54 Водного кодексу передбачає обмежений порядок або повну заборону використання водних об'єктів, які мають особливе державне значення, наукову або культурну цінність. Якщо застосувати аналогію, то цей принцип можливо і доцільно застосовувати не тільки до водних об'єктів, а й до особливо цінних земель взагалі. Відповідно до цього, можна виділити особливо цінні землі, які мають обмежений порядок використання та такі, що вилученні з використання.

Можливе виділення і інших критеріїв. Зокрема, можливий поділ в залежності від органів, які здійснюють управління землями, або класифікація на особливо цінні землі, які мають державне чи місцеве значення.

Література:

1. Земельний кодекс України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27.
2. Водний кодекс України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, №24, ст.189

**ПРИНЦИП ЕКОНОМІЧНОЇ ОСНОВИ ОБ'ЄКТУ
ОПОДАТКУВАННЯ**

Дубоносова Анастасія Сергіївна

*аспірантка кафедри фінансового права Національної юридичної академії
України імені Ярослава Мудрого*

Зміст принципів оподаткування, що включають в себе матеріальні та процесуальні основи побудови та функціонування системи оподаткування, є однією з головних проблем теорії податкового права. При виборі та законодавчому закріпленні об'єкта оподаткування, як одного з обов'язкових елементів правового механізму податку, особливу увагу слід звернути на такий принцип оподаткування як принцип економічної основи податків.

Принципи оподаткування в Україні знайшли свої правове регулювання в ст.3 Закону України „Про систему оподаткування”, яка має назву „Принципи побудови та призначення системи оподаткування” та включають 11 принципів. [1,1997. – №16. – Ст.119]. Слід зазначити, що в даній статті йдеться не тільки про побудову системи оподаткування, як це визначив законодавець у назві, але і про її функціонування, забезпечення надходження коштів від податків і зборів до бюджетів. Логічним представляється розподіл всієї системи цих принципів на такі групи: (1) принципи формування і функціонування податкової системи; (2) закріплення правового механізму податку та виконання податкового обов'язку; (3) основні засади податкового законодавства, а також включення в першу групу принципів такої підсистеми як принципи податку [2, 50].

Слід зауважити, що багато положень статті 3 Закону України «Про систему оподаткування» носять досить нечіткий характер. Прикладом невизначеності норм вищезгаданої статті, можна назвати пункт 8, що визначає принцип економічної обгрунтованості як „встановлення податків і зборів (обов'язкових платежів) на підставі показників розвитку національної економіки та фінансових можливостей з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його доходами” [1, 1997. – №16. – Ст.119]. При цьому чинне законодавство України не розкриває зміст і значення даного принципу, а також такого поняття як „фінансові можливості”.

Вважаємо, що принцип економічної обгрунтованості оподаткування включає такі основні три складові: (1) принцип економічної основи об'єкта оподаткування; (2) принцип сорозмірності оподаткування (вимога

сорозмірності оподаткування платіжним здібностям платника); (3) принцип сорозмірності встановленої системи податкових платежів потребам бюджетів.

Такий підхід до визначення принципу економічної обгрунтованості оподаткування практично повною мірою відповідає характеристиці даного принципу, викладеному в ст.3 Закону України «Про систему оподаткування». Це значить, що при виборі та закріпленні об'єкту оподаткування, законодавець повинен виходити з наявності потенційної можливості того або іншого об'єкту використовуватися в економічній (господарській) діяльності платника податків або приносити йому дохід, а також виключати невиправданий фінансовий тягар для платника податків. При цьому, вважаємо, що цей принцип є визначальним критерієм саме при виборі об'єктів оподаткування такого виду обов'язкових платежів як податок і не застосовується, або застосовується опосередковано щодо інших видів податкових платежів (зборів, плат тощо).

З огляду на вищенаведену класифікацію принципів, вважаємо, що принцип економічної основи об'єкта оподаткування входить до підсистеми принципів податку і має системоутворююче значення як для принципів закріплення правового механізму податку, так і для принципів податкового законодавства. А неврахування законодавцем даного принципу податку створює передумови для безпідставного позбавлення особи грошових коштів і закладає можливість подвійного оподаткування.

Література:

1. Відомості Верховної Ради.
2. *Кучерявенко Н.П.* Курс податкового права. В 6 т. Т. III: Учение о налоге. –Х.: Легас; Право, 2005. – 600 с.

ПОРУКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ

Дуравкін Павло Михайлович

аспірант кафедри фінансового права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Розвиток України в умовах ринкових відносин обумовлює необхідність застосування в податково-правовому регулюванні сучасних, універсальних механізмів. Через зацікавленість держави в належному отриманні податкових надходжень та певні перешкоди, що при цьому виникають – застосовуються "способи забезпечення податкового обов'язку". На сьогоднішній день немає законодавчого визначення

останніх, а наукові розробки не вирішують всіх спірних питань. Виходячи з цього існує нагальна потреба якомога глибшого та детального вивчення цього актуального питання.

Одним з найменш розвинених в нормативному та науковому сенсі є спосіб забезпечення податкового обов'язку (мається на увазі податковий обов'язок у вузькому розумінні [3, С. 385-386]), який полягає в поруці за його виконання. Податкова порука сьогодні розглядається як спосіб забезпечення виконання обов'язку зі сплати податків і зборів (ст. 72 Податкового кодексу РФ) [4] що, має форму договору, за яким банк-поручитель зобов'язується відповідати за належне виконання платником обов'язків зі сплати податків або податкового боргу (п. 8.8 ст. 8 Закону України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" від 21.12.2000 р. № 2181-III) [1] (далі – Закон № 2181).

Специфічність податкової поруки полягає в її договірному характері, що є виключенням для "... владно-майнових відносин, які виникають відповідно до податково-правових норм..." [2, С. 250]. Як різновиду податкових – відносинам податкової поруки притаманна аналогічна структура але з деякими особливостями. Об'єктом відносин податкової поруки виступає податковий обов'язок (борг) платника податків, а предметом – грошові кошти, які спрямовуються на його сплату (погашення). Суб'єктний склад представлений двома сторонами: з одного боку держава, в особі уповноважених органів, а з іншого – поручитель, в особі банка-резидента.

Платник податків не виступає стороною в цих відносинах, оскільки його місце займає банк-поручитель, який набуває всі права та обов'язки платника і, виступає зобов'язаною стороною. Платник податків являється стороною у відносинах з банком-поручителем, які є цивільно-правовими, а не податковими. Юридичний зміст відносин податкової поруки становлять права та обов'язки уповноваженої (податкові органи) і зобов'язаної (банк-поручитель) сторін, а матеріальний – їх фактична поведінка.

Серед обов'язків уповноваженої сторони новелою не тільки для податкового права, а й для правової системи взагалі є відмова від суб'єктивного права (при тому в інтересах зобов'язаної сторони). Так, податковий орган зобов'язаний відмовитись від права податкової застави активів платника податків у випадку, якщо банк-резидент поручається за нього (п. 8.8 ст. 8 Закону № 2181) [1]. Доцільність закріплення такого обов'язку викликає сумнів, оскільки можлива ситуація коли банк-поручитель в момент виконання обов'язку опиниться настільки ж неплатоспроможним, як і сам боржник. Таким чином, для податкового органу порука є черговим (але сумнівно надійним) способом забезпечення

податкового обов'язку, а для платника податків – способом звільнення його активів з податкової застави.

Виходячи з нормативно-правового врегулювання податкова порука може бути способом забезпечення як податкового обов'язку, так і податкового боргу (п. 8.8 ст. 8 Закону № 2181) [1]. Тобто передбачається можливість забезпечення спрямованого на сплату саме податку, а не податкового боргу. Видається, що закріплення такої можливості впливає на момент виникнення відносин податкової поруки. Вбачається доцільним передбачити відповідальність поручителя за податковий обов'язок – з початку перебігу строків його погашення, а за податковий борг – після його виникнення. Крім того, укладення договору податкової поруки вже при наявності податкового боргу повинно означати, що відповідальність поручителя настане після спливу строку його погашення.

Таким чином, податкову поруку можна визначити як спосіб забезпечення податкового обов'язку, відповідно до якого банк-поручитель зобов'язується перед податковим органом сплатити суму узгодженого податкового обов'язку або податкового боргу платника податків за якого він поручався.

Література:

1. Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 10. – Ст. 44.
2. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: В 6-ти т. – Т. 2: Введение в теорию налогового права. – Х.: Легас, 2004. – 600 с.
3. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права. В 6 т. Т. III: Учение о налоге. – Х.: Легас; Право, 2005. – 600 с.
4. Собрание законодательства Российской Федерации. – 1998. – №31. – Ст. 3824.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Костенко Ольга Олександрівна

ад'юнкт кафедри господарського права Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ

На сьогодні і в теорії, і в практиці не існує єдиного визначення суб'єктів малого підприємництва. Так, для позначення цієї категорії використовується цілий ряд назв: «суб'єкти малого підприємництва», «малий бізнес», «малі підприємства», «підприємці», «приватні підприємці». Незважаючи на значну кількість праць в цьому напрямку, на

жаль, дотепер чіткого, заснованого на науковій теорії, однозначного визначення цих суб'єктів не сформульовано.

Можна сказати, що в основі усіх визначень «мале підприємництво» лежить кількісний критерій, який характеризує розміри господарської діяльності такої категорії суб'єктів економічних відносин. Фактично, суб'єкти малого підприємництва – це господарюючі суб'єкти, які здійснюють підприємницьку діяльність в рамках певних критеріїв, які характеризують малий розмір господарської діяльності такої категорії суб'єктів.

Використання для визначення фактично однієї і тієї ж категорії різних понять призводить до неоднакового її розуміння і тлумачення. В той же час, застосування єдиного обґрунтованого визначення могло б сприяти вирішенню проблем, які виникають із-за неузгодженості понятійного апарата.

Традиційно виділяють два види критеріїв малого підприємництва – кількісні та якісні. До кількісних критеріїв відносять такі статистичні показники, як: кількість працюючих на підприємстві, обіг, активи, рівень капіталу та прибутку. Під якісними критеріями розуміють ставлення власника малого підприємства до роботи та управління останнім, ступінь його контакту з персоналом [1, с.32].

Безумовно, фактично визначення суб'єктів малого підприємництва залежить від встановлених законодавцем певних критеріїв, які характеризують, перш за все, розмір їх господарської діяльності. Слід зазначити, що у світовій практиці склались досить різноманітні підходи до критеріїв визначення малого підприємництва. В одних країнах з ринковою економікою таким критерієм є чисельність працівників малого підприємства, а в інших – обсяги виробництва товарів, робіт, послуг, в третіх – розмір статутного капіталу, в четвертих вказані критерії в комплексі.

Слід звернути увагу на те, що українське законодавство не містить єдиного визначення суб'єктів малого підприємництва. Саме тому, при розгляді сучасної практики закріплення цієї категорії суб'єктів необхідно проводити розмежування даного поняття залежно від мети його застосування. Поняття суб'єктів малого підприємництва в Україні визначено у ст. 1 Закону України від 19 жовтня 2000 року № 2063-III «Про державну підтримку малого підприємництва»:

- 1) фізичні особи, зареєстровані у встановленому законом порядку як суб'єкти підприємницької діяльності;
- 2) юридичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний

рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 500000 євро [2].

Можна сказати, що це визначення застосовується з метою державної підтримки та стимулювання розвитку суб'єктів малого підприємництва та є загальною правовою нормою. Проте не єдиною.

З метою же оподаткування таке визначення застосовується з урахуванням саме податкових норм - спеціальних. Так, Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» конкретно встановлює вимоги, необхідні для виконання суб'єктами, які мають бажання перейти на сплату єдиного податку. Тобто, мова йде, по-перше, про кількість найманих працівників (для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності не більше 10 осіб, а для юридичних осіб – не більше 50 протягом календарного року). По-друге, встановлено і обмеження щодо обсягу виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а саме: для фізичних осіб–суб'єктів підприємницької діяльності не більше 500 тис. грн. за календарний рік, а для юридичних осіб – не більше 1 млн. грн.. По-третє, – це одержання доходів від здійснення видів підприємницької діяльності, дозволених законодавством цим суб'єктам (наприклад, приватні підприємці, які здійснюють торгівлю алкогольними напоями, тютюновими виробами чи топливо-паливними матеріалами не мають право застосовувати спрощену систему оподаткування) [3]. З цього випливає, що загальні норми та спеціальні податкові норми, на сьогодні є неузгодженими.

Доцільність застосування єдиного визначення суб'єктів малого підприємництва в першу чергу можна обґрунтувати з точки зору самих цих суб'єктів. Тобто, в разі застосування в оподаткуванні уніфікованого їх визначення спрощується розуміння суб'єктами малого підприємництва податкового законодавства, яке закріплює за ними статус платників податків. Єдине визначення полегшить порядок застосування пільг для такої категорії суб'єктів, їх взаємозв'язок зі спеціальними податковими режимами. З прийняттям такої норми, незалежно від виду податку, фактично для цієї категорії був би встановлений на законодавчому рівні спеціальний статус.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу, вбачається можливим сформулювати визначення суб'єктів малого підприємництва. Це – фізичні особи, що здійснюють підприємницьку діяльність без реєстрації в якості юридичної особи, та юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких за попередні 12 календарних місяців, доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не перевищили встановленої певної суми.

Література:

1. Рубе В.А. Малый бизнес: история, теория, практика. – М.: ТЕИС, 2000.- 231с.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 19.10.2000 р. № 2063-III // Збір. Систематик. зак-ва. – Випуск 7. – липень-2005.
3. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України № 746 від 28.06.99 р. // Урядовий кур'єр. – 1999. - №128.

ДО ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Мазур Тамара Вікторівна

*здобувач Київського національного університету імені Тараса Шевченка
асистент кафедри цивільно-правових дисциплін Університету економіки
та права «КРОК»*

У світі сьогодні вже мало кого здивуєш наявністю системи гарантування (страхування) банківських вкладів (депозитів). А от дієвих таких систем справді мало. Більшість держав лише прагнуть до ідеалу, крокуючи шляхом розбудови та постійних вдосконалень. Коли ж заходить мова про реформи в системі гарантування (страхування) вкладів, у першу чергу згадуються організації, на які власне і покладено здійснення гарантування (страхування) вкладів.

Дослідження у цій сфері проводяться здебільшого закордонними науковцями, українські ж дослідники чомусь не цікавляться вказаною проблематикою. Проте проблеми існують, їх чимало, і саме частина з них стане предметом цієї статті.

Отож, у світі існує три підходи до створення організацій страхування банківських вкладів:

Перший – функції страхування покладаються на вже існуючу організацію банківського нагляду шляхом створення в ній окремого підрозділу. Головна проблема такого підходу – складність при відокремленні вже існуючих функцій та інтересів організації від функцій по гарантуванню (страхуванню) вкладів. Проте перевагою такого способу є те, що орган, на який додатково покладаються обов'язки по гарантуванню (страхуванню) вкладів, вже має достатню кількість досвідчених та висококваліфікованих фахівців, які одразу можуть включитися в роботу. [Див. 1, с. 18]

Другий – існуюча організація банківського нагляду реформується в організацію страхування банківських вкладів.

Третій – створюється нова організація, на яку покладаються функції страхування банківських вкладів. Такий спосіб, на нашу думку, є найбільш прийнятним, хоча і найбільш складним та затратним. Саме цим шляхом свого часу пішла Україна, створивши у 1998 році Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі - Фонд) – державну спеціалізовану установу, на яку покладено функції державного управління у сфері гарантування вкладів.

Наступне питання, яке виникає в процесі створення організації гарантування (страхування) вкладів – питання форми власності. З аналізу світової практики можна виокремити три види функціональних органів системи захисту вкладів в залежності від форми власності:

Перший – державної форми власності. Функціональні органи системи гарантування (страхування) вкладів створені державою. Вказана схема забезпечує високий рівень довіри населення до банківської системи в цілому і системи гарантування (страхування) вкладів зокрема. Захист вкладів у даному випадку підкріплюється гарантією держави. Недолік – ймовірність неефективного використання коштів системи гарантування (страхування) вкладів.

Другий – приватної форми власності. Функціональні органи системи захисту вкладів створюються на підставі договірної рішення комерційних банків. У цьому випадку забезпечується можливість найбільш ефективного і цілеспрямованого використання коштів системи. Однак, в той самий час посилюється можливість виникнення протиріч між інтересами прибутковості системи гарантування та виконання нею основних завдань, оскільки комерційні банки, які одночасно є і засновниками системи, і об'єктами її захисту, можуть маніпулювати акумульованими коштами в пошуках їх ефективного розміщення і отримання прибутку, не надаючи при цьому належної уваги своєму головному завданню – захисту коштів вкладників.

Третій – змішаної форми власності. Функціональні органи створюються спільно органом державної влади і комерційними банками. У даному випадку розширюються можливості по формуванню власних коштів системи у зв'язку з розширенням джерел коштів. У той же час дана система створює низькі стимули для інших інвесторів при збереженні контролю за державою.

В Україні, як уже зазначалося, Фонд є державною спеціалізованою установою, тобто юридичною особою публічного права, а кошти Фонду належать державі на праві власності. При цьому постає питання: а чи правильний такий підхід? Адже держава внесла до Фонду лише 20 млн. грн., станом же на 01 лютого 2007 року загальна сума коштів,

акумульованих Фондом, склала 967,7 млн. грн. [2]. На нашу думку, зважаючи на закріплену в Законі [3] державну форму власності на кошти Фонду, логічно було б запровадити регулярну участь держави у формуванні такого грошового фонду.

Як порядок формування коштів Фонду, так і порядок їх використання породжують велику кількість питань. Ну наприклад, Законом [3] до джерел формування коштів Фонду віднесено:

- початкові, регулярні та спеціальні збори з банків – учасників (тимчасових учасників) Фонду;
- кошти, внесені Національним банком України в розмірі 20 млн. грн.;
- доходи, одержані від інвестування коштів Фонду в державні цінні папери України та від депозитів, розміщених Фондом у Національному банку України;
- кредити, залучені від Кабінету Міністрів України, Національного банку України, банків та інших кредиторів;
- пеня, яку сплачують банки – учасники (тимчасові учасники) Фонду за несвоєчасне перерахування зборів до Фонду.

При цьому, слід звернути увагу на той факт, що Законом [3] не передбачено створення окремого фонду коштів для відшкодування за вкладками та фонду для покриття витрат на функціонування власне Фонду як організації. Такий підхід, на нашу думку, є помилковим, адже виходячи з буквального розуміння норм Закону [3], залучені Фондом кошти можуть витратитися як на передбачені у законі цілі – відшкодування за вкладками, так і на покриття витрат по управлінню (заробітна плата, канцтовари, транспортне забезпечення тощо). Ще одним доказом існування вказаного нами недоліку може стати той факт, що Закон [3] містить окремий розділ – «Порядок використання коштів фонду на відшкодування коштів за вкладками», а це свідчить про те, що кошти фонду можуть використовуватися не тільки на відшкодування за вкладками. Про зловживання у цій сфері вже зазначала Рахункова палата України у 2005 році [Див. 4, с. 5]. Її контролерами в ході перевірки встановлено, що у Фонді відсутній будь-який нормативний документ щодо порядку складання та затвердження кошторису витрат, а також контролю за його виконанням. Крім того, Рахунковою палатою України встановлено неефективне використання коштів на фінансування діяльності Фонду.

Досить правильно, на нашу думку, така проблема розв'язана в законодавстві Російської Федерації. Там створюється окремий грошовий фонд – фонд обов'язкового страхування вкладів, який належить Агентству на праві власності і призначений для фінансування виплат відшкодування за вкладками. При цьому фонд обов'язкового страхування вкладів відмежовується від іншого майна Агентства [Див. 5]

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що правовий режим Фонду гарантування вкладів фізичних осіб потребує удосконалення, перегляду його основоположних засад, але вже саме тільки його існування в Україні є великим досягненням держави.

Література:

1. Guidance for Developing Effective Deposit Insurance Systems. Prepared by the Financial Stability Forum, - 2001. - September. – 60 p. // <http://www.cdic.ca>
2. Дані офіційного сайту Фонду гарантування вкладів фізичних осіб // <http://www.fg.org.ua>
3. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» № 2740-III від 20 вересня 2001 р.
4. Про результати перевірки використання коштів у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб / К.: Рахункова палата України, 2005. – Вип. 5
5. Закон Российской Федерации «О страховании вкладов физических лиц в банках Российской Федерации» № 177-ФЗ от 23 декабря 2003 г.

БАНКІВСЬКИЙ КОДЕКС В УКРАЇНІ: РОЗРОБКА ТА ПРИЙНЯТТЯ

Спіжов Віталій Вікторович

викладач кафедри цивільного права та процесу Херсонського юридичного інституту ХНУВС

1. При створенні банківської системи перед Україною постала проблема розробки національного банківського законодавства. Перехід країни до ринкових відносин у сфері організації та функціонування народного господарства вимагає, в свою чергу, приведення банківського законодавства у відповідність з потребами ринкової економіки.

На сьогоднішній день банківська система України функціонує на основі цілісної системи нормативно-правових актів, які визначають терміном «банківське законодавство». На нашу думку, під банківським законодавством слід розуміти систему нормативних актів, що охоплює норми, які регулюють діяльність банків та інших кредитно-фінансових інститутів, а також їх відносини з клієнтами (відносини при встановленні структури й функцій кредитно-банківської системи, здійсненні основних банківських операцій, питання правового регулювання розрахункових, кредитних, валютних відносин та операцій з цінними паперами, а також

організацію банківського контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств, організацій.

2. Якщо аналізувати сучасний стан банківського законодавства, на відміну від інших сфер правового регулювання, банківське законодавство, не забезпечує однозначного тлумачення норм, обмежується в багатьох випадках їх декларуванням, не дає чіткого механізму їх реалізації.

Банківське законодавство України належить до пріоритетної сфери законодавства, яка підлягає адаптації законодавства в межах інтеграції України до Європейського Союзу.

3. Тому, можна зазначити, що банківське законодавство України стоїть на шляху поступового та кардинального реформування.

Сучасні тенденції вдосконалення законодавства пов'язують зі створенням нових комплексних галузей законодавства (зокрема, банківського, приватизаційного, податкового тощо), що є значним чинником впливу на реальне вирішення економічних і соціальних питань. У зв'язку із вдосконаленням законодавства, яке тягне за собою зменшення розриву між чинним правом та зміненими суспільними відносинами, система законодавства повинна наближатися до власного ідеалу - до системи права.

4. Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що необхідно всі норми банківського законодавства систематизувати та кодифікувати в один нормативно-правовий акт - Банківський кодекс.

Мета Банківського кодексу – створити стабільні правові інструменти, необхідні для діяльності всіх учасників банківської системи України на підставі найбільш цінних положень чинного банківського законодавства і нових підходів діяльності банків в Україні.

З прийняттям Банківського кодексу, визначиться правовий статус Національного банку України та окремих інститутів банківської системи, а також режим здійснення банківської діяльності, буде фактом, що засвідчує закріплення нових підходів з управління грошово-кредитною системою держави в ринкових відносинах, буде сприяти закріпленню демонополізації банківської системи в цілому, а також забезпеченню її стабільності та правового захисту інтересів клієнтів - юридичних та фізичних осіб. Поступово здійснювана гармонізація національного банківського законодавства в законодавство Європейського Співтовариства, розробка та вдосконалення банківських правил та стандартів, закріплених в Банківському кодексі, все це сприятиме залученню грошових коштів населення та підприємств до кредитної системи, зміцненню ринку позичкових капіталів, а відповідно до цього - і фінансової стабільності держави в цілому.

Зазначене вище дає нам підстави висловити думку щодо необхідності подальшого вдосконалення банківського законодавства та його систематизації.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Філіпенко Тетяна В'ячеславівна

кандидат економічних наук, Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ

Декретом Кабінету Міністрів України „Про систему валютного регулювання і валютного контролю” встановлено основні принципи проведення операцій з валютою України та з іноземною валютою на території України, операцій на валютному ринку, розмежовано повноваження органів влади і визначено функції банківської системи в регулюванні валютних ресурсів [1].

Але поряд із тим, зазначений Декрет має низку недоліків. По-перше, відсутня класифікація валютних операцій, яка має істотне значення для визначення правого режиму того чи іншого виду операцій; по-друге, в Декреті не зазначено ні цілей, ні напрямків, ні форм, ні видів валютного контролю; по-третє, чітко не визначено компетенцію органів державного управління у сфері валютного регулювання і контролю.

Визначаючи як головний орган валютного регулювання в Україні Національний банк України, Декрет передбачає виконання окремих функцій регулювання іншими органами державного управління. При цьому в Декреті не міститься вказівок на наявність єдиної національної системи органів валютного регулювання і не передбачається конкретний порядок визначення їх функцій та повноважень.

Здійснення валютної лібералізації валютного ринку України та зняття валютних обмежень потребує посилення контролю за суворим дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності валютного законодавства України, заходів передбачених Указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України та інструкціями Національного банку щодо децентралізації і лібералізації валютного ринку. Слід відзначити, що переважну більшість серед чинних джерел валютного законодавства становлять нормативні акти Національного банку України, які видаються у формі інструкцій, постанов, роз'яснень та листів.

Викладення основної маси норм валютного законодавства у підзаконних актах, обумовлює непостійність і безсистемність правової

основи валютного обігу в Україні. Існуючі норми та правила містяться в сотнях нормативних актів, які постійно змінюються, що ускладнює механізм їх застосування та орієнтації в них навіть спеціалістів. Тому наочною проблемою сьогодення є впорядкування норм валютного законодавства України, яке повинне здійснюватися комплексно, з проведенням систематизації всіх нині діючих правових норм, які регулюють діяльність резидентів та нерезидентів на валютному ринку України [2].

Основна мета заходів щодо систематизації чинного законодавства - зробити його більш доступним і зрозумілим, більш зручним для практичного застосування суб'єктами підприємницької діяльності.

Реальною потребою є прийняття Закону України «Про валютне регулювання», який дозволив би більш детально визначити види валютних операцій в Україні, правовий режим їх здійснення, правовий статус осіб, які здійснюють операції з валютними цінностями; уникнути дублювання правового регулювання одних і тих же відносин та невизначеності правового регулювання інших; визначити компетенцію усіх органів, які здійснюють державне управління в сфері валютних правовідносин.

Література:

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.93 № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17 – Ст.184.

2. Про концепцію проекту Закону України про валютне регулювання: Постанова Верховної Ради України від 31.10.1995 р. № 3412/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 43. – Ст. 315.

ДЕРЖАВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Чвалюк Андрій Миколайович

ад'юнкт Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ

Побудова демократичного суспільства та розвиток ринкових відносин приводять до необхідності перегляду поглядів щодо системи бюджетних надходжень, зокрема, визначення ролі запозичень у цих процесах.

Має бути врахованим специфічний статус Державного бюджету як загальнонаціонального фінансового плану, відносини в рамках якого є предметом регулювання адміністративного, конституційного, фінансового та міжнародного права. Тож треба усвідомлювати специфіку історичного розвитку системи надходжень до Державного бюджету України в перші п'ятнадцять років становлення незалежної держави, яка в багатьох аспектах обумовила сучасну ситуацію в сфері державних запозичень.

Невирішеною досі є проблема загальної концепції державних запозичень України, парламентського та громадського контролю цих процесів. Це обумовлює певну неусталеність адміністративної та фінансової правозастосовної практики в цій сфері. Проблемним є визначення ролі та місця суб'єктів кредитування в бюджетних процесах, особливо на етапах формування бюджету, його обговорення та ухвалення.

Аналізуючи надходження до Державного бюджету, що не є його доходами (недоходні надходження), необхідно визначити статус таких бюджетно-фінансових механізмів, як державне зобов'язання та державний борг, та встановити співвідношення використаних у законодавчій базі категорій фінансування бюджету, надходжень до бюджету, бюджетних запозичень.

Питання фінансування бюджетів регламентуються гл. 3 Бюджетного кодексу (далі – БК) України, зокрема, виходячи із змісту її ст.ст. 14-18, джерелами фінансування дефіциту бюджетів є державні внутрішні та зовнішні запозичення, а також вільний залишок коштів Державного бюджету, із дотриманням умов бюджетного законодавства. Таким чином, недоходні надходження до Державного бюджету можна вважати фінансуванням бюджету, основними частинами якого є внутрішні та зовнішні державні запозичення.

При цьому класифікація фінансування бюджету, за ст. 11 БК України, визначає джерела отримання фінансових ресурсів, необхідних для покриття дефіциту бюджету, і напрями витрачання фінансових ресурсів, що утворилися в результаті перевищення доходів бюджету над його видатками (до цієї категорії належать платежі з погашення основної суми боргу). Така класифікація має здійснюватися за ознаками:

- фінансування за типом кредитора (власника боргових зобов'язань);
- фінансування за типом боргового зобов'язання [1].

Водночас чинним актом у цій сфері є Постанова Верховної Ради України від 12 липня 1996 р. № 327/96-ВР, якою було затверджено загальну структуру бюджетної класифікації України, але ч. 2 цього акту надала повноваження із складання відомчої структури видатків бюджетної класифікації України Міністерству фінансів України "за поданням відповідних міністерств і відомств" [2]. Це було реалізовано в наказі від 3 грудня 1997 р. № 265. Нову чинну відомчу бюджетну класифікацію

ухвалено наказом Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 р. № 604 на виконання вимог ст. 8 БК України [3]. Водночас виникають питання щодо чинності постанови від 12 липня 1996 р. № 327/96-ВР.

Структуру бюджетної класифікації фінансування Державного бюджету України розділено за типом кредитора та за типом боргового зобов'язання (Додаток № 1 Постанови № 327/96-ВР). Вона у цілому відповідає класифікації, закріпленій у ст. 8 БК. Але детальна класифікація фінансування Державного бюджету (Додаток № 7 Постанови № 327/96-ВР) дещо не співпадає із закріпленою у наказі № 604. Так, фінансування за типом боргового зобов'язання (загальне) розподіляється в Постанові № 327/96-ВР на внутрішнє (випуск та погашення довгострокових і короткострокових облігацій та векселів) та зовнішнє, а саме:

- випуск та погашення довгострокових облігацій;
- випуск та погашення короткострокових облігацій та векселів;
- одержання та погашення довгострокових позик, не віднесених до інших категорій;
- зміни в обсягах готівкових коштів, депозитів і цінних паперів, призначених для управління ліквідністю [2].

У додатках до наказу № 604 міститься класифікація фінансування державного бюджету. При цьому у п. 1.2 цього акту зазначається, що повноваження із надання роз'яснень із питань застосування цієї класифікації та класифікації боргу має Міністерство фінансів України [3]. Крім бюджетної класифікації, аспекти фінансування державного бюджету, зокрема, шляхом запозичень, знаходять нормативне відображення у розписі Державного бюджету, який ведеться відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 9 січня 2001 р. № 6 [4].

Доцільно детальніше розглянути державні запозичення як основну форму фінансування державного бюджету. Ми вважаємо, що аналізувати природу запозичень слід виходячи, насамперед, із доктринального поняття державного боргу та його класифікації. Отже, бюджетні державні запозичення та державний борг співвідносяться між собою, як процес та результат. Процедура та система державних запозичень є складовими бюджетного процесу та можуть бути проаналізованими, виходячи із чинних класифікацій державного боргу. Автор пропонує аналізувати зміст категорії державного боргу не лише як суму боргових зобов'язань уряду, включаючи боргові запозичення, але й у контексті державних доходів та видатків, що є прийнятним для наступного використання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 р. № 2542-III, із змінами // <www.portal.rada.gov.ua>.

2. Про структуру бюджетної класифікації України: Постанова Верховної Ради України від 12 липня 1996 р. № 327/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 42. – Ст. 208.

3. Про бюджетну класифікацію та її запровадження: Наказ Міністерства юстиції від 27 грудня 2001 р. № 604 // Бюлетень законодавства та юридичної практики України. – 2002. – № 2. – С. 182-183.

4. Про затвердження документів, що застосовуються у бюджетному процесі: Наказ Міністерства фінансів України від 9 січня 2001 р. № 6, зареєстровано у Міністерства юстиції України від 24 січня 2001 р. № 65/5256 // Бюлетень законодавства та юридичної практики України. – 2002. – № 2. – С. 206-208.

**ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Еннан Руслан Євгенович

консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя, аспірант кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Одеської національної юридичної академії

Сучасна глобалізація економічних зв'язків та подальша лібералізація міжнародної торгівлі стимулює ріст виробництва, загострює конкурентну боротьбу, посилює потребу в інноваціях та їх належній правовій охороні на світовому ринку. Це в свою чергу збільшує роль системи правової охорони інтелектуальної власності взагалі і промислової власності зокрема, тому що саме остання забезпечує охорону результатів досліджень та розробок, а також стимулює науково-технічний розвиток. В умовах глобалізації економічних відносин правоволодільці розширюють ринки своїх товарів та послуг за межі національних кордонів, що неминуче призводить до загострення конфліктів, коли кожна зі сторін відстоює свої інтереси. Тому система правової охорони інтелектуальної власності повинна відповідним чином реагувати на інтеграцію світової економіки перш за все шляхом гармонізації засобів, які використовуються в цій країні з орієнтацією на створення у кінцевому підсумку глобальної системи інтелектуальної власності.

Разом з тим процеси глобалізації, які супроводжуються руйнацією національних торгових бар'єрів, часто призводять до нерівних конкурентних позицій більш та менш розвинуті країни. Конкурентна нерівність посилюється також нерівномірним розподілом активів інтелектуальної власності. Патентні та авторські права на монопольне використання цих активів створюють для крупних правоволодільців привілейовані умови, нерідко завдаючи шкоду інтересам конкурентів та споживачів.

Система охорони інтелектуальної власності являє собою комплекс науково-технічних, соціально-економічних та правових проблем, об'єднаних складними відносинами. Сучасні тенденції розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності є похідними від сучасного стану та тенденції розвитку світової економіки, яка в останні роки характеризується головним чином її інтелектуалізацією та виходом за межі територіальних кордонів окремих країн, тобто глобалізацією. Глобалізація економічних відносин викликає необхідність

інтернаціоналізації системи правової охорони інтелектуальної власності, яка передбачає перш за все гармонізацію національних законодавств та процедур врегулювання спорів за допомогою міжнародних договорів.

Для усвідомлення загальносвітових тенденцій розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності необхідно з'ясувати такі важливі питання, як: які є об'єктивні економічні передумови подальшого розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності; яким чином просувається процес адаптації правової системи до науково-технічних та соціально-економічних умов, що постійно змінюються; які існують перспективи побудови загальносвітової системи правової охорони інтелектуальної власності та ін.

У країнах з ринковою економікою вже досить давно усвідомили, що саме конкуренція є найкращим засобом регулювання діяльності людини, ефективним методом взаємної координації індивідуальних дій без примусу чи безпідставного (необґрунтованого) втручання влади. Від останніх потрібно лише ретельно продумані юридичні норми та засоби (механізми) їх реалізації, щоб кожний мав право безперешкодно виробляти та придбати все, що може створюватися в різних галузях. Для цього потрібні правові інститути, включаючи законодавство про комерційні корпорації та інтелектуальну власність, які б дозволяли створювати ефективно діючу конкурентну систему.

Нині на зміну старої індустріальної ери приходить нова ера, яка заснована, перш за все, на знаннях. Головним джерелом економічного росту та успіху в конкурентній боротьбі постає не природні ресурси, а ідеї та засновані на них інновації. Нові технології перетворились у визначальний фактор економічного розвитку, у зв'язку з чим економічна конкуренція все більшою мірою визначається науково-технічною конкуренцією. Це, в свою чергу, збільшує роль системи інтелектуальної власності, яка забезпечує охорону результатів інтелектуальної діяльності та стимулює подальший науково-технічний прогрес, оскільки надійна правова охорона творчої діяльності – обов'язкова умова створення і використання нових технологій.

Ще зовсім недавно основна увага світової громадськості та державних установ була звернута до проблем охорони саме промислової власності. Не безпідставно вважалося, що винаходи та інші об'єкти, які відносяться до неї, безпосередньо прискорюють науково-технічний прогрес і сприяють розвитку торгово-економічних відносин. Нині має місце переоцінка стосовно важливості об'єктів промислової власності та авторського права. Завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій авторське право рішуче увійшло до науково-технічної сфери, охопивши програми для ЕОМ, бази даних, топографії інтегральних мікросхем,

аудіовізуальні твори, які призначені для зорового та слухового сприйняття за допомогою відповідних електронних пристроїв.

Розвиток ринкової економіки і особливо торгівлі у середині ХХ ст. викликало необхідність перегляду та внесення суттєвих змін та доповнень до різноманітних міжнародно-правових актів у сфері інтелектуальної власності, при цьому посилювався зв'язок між інтелектуальною власністю та міжнародною торгівлею, постали більш жорсткими міри по боротьбі з підробкою товарів та інтелектуальним піратством. Питання охорони інтелектуальної власності постали основною частиною діяльності СОТ. Все це обумовлено істотними розбіжностями у змісті, часових обмеженнях та стандартах національних законодавств з інтелектуальної власності, що перешкоджає технічному співробітництву та міжнародній торгівлі. Сучасні інформаційні технології створюють як нові можливості, так і нові проблеми охорони інтелектуальної власності; посилюються вимоги до гармонізації відповідного законодавства та вдосконалення процедур розв'язання міжнародних конфліктів у цій сфері. Інтернаціоналізація системи інтелектуальної власності розцінюється як обов'язкова умова глобалізації торгівлі та економіки та у зв'язку з цим підкреслюється все більша роль інтелектуальної власності у світі.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕХОПЛЕННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗИ

Сулацький Денис Володимирович

старший оперуповноважений оперативно-пошукового відділу карного розшуку при ГУМВС України в Донецькій області

Відсутність в Україні нормативно-правових актів, які б надали можливість правоохоронним органам законно й ефективно взаємодіяти з операторами та провайдерами телекомунікацій щодо зняття інформації з каналів зв'язку (перехоплення телекомунікацій) у процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, викликає безсумнівний інтерес до вивчення законодавства і практики Європейського Союзу (далі – ЄС) в даній сфері.

З метою уніфікації національних правових норм, що регламентують перехоплення телекомунікацій, забезпечення оптимального балансу між дотриманням права осіб на недоторканість їхнього приватного життя та наданням європейським правоохоронним органам можливості результативно виконувати свої обов'язки щодо попередження й розслідування злочинів в умовах глобалізації інформаційно-

телекомунікаційних технологій державами-членами ЄС був розроблений проект ENFOPOL.

Реалізація цього загальноєвропейського плану передбачає комплекс правових, організаційних та технічних заходів. Основоположними нормативними документами, що направлені на забезпечення законного (санкціонованого законом) доступу правоохоронних органів до телекомунікацій та впровадження проекту ENFOPOL, є Резолюції Ради ЄС:

- від 17 січня 1995 року № 96/С 329/01 “Про законне перехоплення телекомунікацій” [1];
- від 20 червня 2001 року № 9194/01 “Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг” [2].

Резолюція № 96/С 329/01 містить стислий перелік потреб “компетентних органів” щодо технічної реалізації санкціонованого законом перехоплення в сучасних телекомунікаційних системах, які підпорядковуються національному законодавству та повинні тлумачитися згідно із відповідною національною політикою [1].

Необхідно відмітити, що одним з головних завдань цього першого загальноєвропейського документу відносно перехоплення телекомунікацій було забезпечення платформи для обговорень із постачальниками телекомунікаційних послуг можливих заходів (оперативних запитів) правоохоронних органів, а не накладання на них правових зобов'язань. Це, безсумнівно, є дуже прогресивним демократичним кроком.

У 2001 році, після майже дворічного обговорення, Радою ЄС було схвалено Резолюцію № 9194/01, яка:

- підтверджує потребу дотримуватися права осіб на таємницю при вживанні заходів щодо перехоплення телекомунікацій;
- об'являє, що законний доступ до цих телекомунікацій є життєво важливим для розкриття серйозних злочинів та переслідування злочинців;
- вказує на вплив новітніх телекомунікаційних технологій на законне перехоплення;
- спрямована на забезпечення державами-членами ЄС належного врахування оперативних запитів правоохоронних органів;
- спирається на триваючу роботу правоохоронних органів з метою співробітництва із представниками телекомунікаційної індустрії при обговоренні оперативних запитів та засобів їх задоволення;
- закріплює можливість перехоплення всіх видів повідомлень, що передаються всіма видами сучасних телекомунікаційних мереж без

винятку, включаючи комп'ютерні дані (звичайні або шифровані), фіксовану та рухому (мобільну) телефонію, супутникові системи зв'язку тощо [2].

Слід зазначити, що Резолюція № 9194/01 не містить рекомендацій відносно технічних вимог чи рішень перехвату телекомунікацій, а є лише викладом настанов для обговорень з технічних питань, необхідних для імплементації.

На нашу думку, положення розглянутих Резолюцій, не суперечать міжнародно-правовим актам про захист прав і основних свобод людини [3, ст.12; 4, ст.8], в повній мірі відповідають дійсним стандартам Європейського суду з прав людини [5]. Їх необхідно впроваджувати в законодавство України, що дозволить правоохоронним органам ефективно й адекватно протидіяти злочинності та іншим сучасним загрозам, знизить ймовірність зловживань з боку “силових” структур при здійснюванні негласного доступу до особистої кореспонденції.

Список використаних джерел:

1. Council Resolution of 17 January 1995 on the lawful interception of telecommunications № 96/C 329/01. – Council of European Union. // Official Journal of the European Union. 04.11.1996. № C 329. P. 1 – 6.
2. Council Resolution of 20 June 2001 on law enforcement operational needs with respect to public telecommunication networks and services № 9194/01. ENFOPOL 55. – Council of European Union.
3. Universal Declaration of Human Rights. Adopted and proclaimed by General Assembly of the United Nations resolution 217 A (III) of 10 December 1948. // <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.pdf>
4. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (European Convention on Human Rights). Adopted under the auspices of the Council of Europe in 4 November 1950. // <http://www.refuge.ge/files/1950-ECHR.pdf>
5. David Murgio. Telephone Tapping in International Law and Seven European Countries. – The Helsinki Foundation for Human Rights. Warsaw. Poland. 1996.

ЗМІСТ

Частина I

ДЕСЯТЬ РОКІВ НА НИВІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....3

ПРАВОНАХОДИНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “АКВІТАС” У ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ.....4

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

Андрусяк Роман Михайлович ХРИСТІЯНСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ І ПРАВА ЛЮДИНИ.....6

Антонюк Оксана Романівна ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ.....8

Бернюков Анатолій Миколайович ЮРИДИЧНА ГЕРМЕНЕВТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ.....11

Гоман Аліна Олександрівна, Кісельова Валентина Сергіївна, Піддубченко Оксана Андріївна ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....15

Грабовська Ганна Миронівна ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ В ПЕРІОД ДИРЕКТОРІЇ УНР.....17

Гуменний Роман Володимирович ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЧАСТИНІ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....21

Ісакова Вікторія Михайлівна ВДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВТОВАРИСТВО.....24

<i>Кіндзерський Володимир Іванович</i> ІДЕОЛОГІЧНО-ПРАВОВОВІ КОНЦЕПЦІЇ ЦАРСЬКОЇ ВЛАДИ ЗА СЕМАНТИКОЮ СКАРБІВ ТА ТЕРАТЕВТИКИ У НОСІЇВ КУЛЬТУРИ ГАВА-ГОЛІГРАДИ.....	27
<i>Кравчук Валерій Миколайович</i> ЛЕГІТИМНІСТЬ СПІЛЬНИХ МІЖДЕРЖАВНИХ РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ.....	33
<i>Кравчук Микола Володимирович</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ, КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ РОЗВІДКИ.....	36
<i>Кудін Сергій Володимирович</i> ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ У СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРИКО- ПРАВОВІЙ НАУЦІ.....	40
<i>Легеза Яніна Олександрівна</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА РОЗБУДОВУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ.....	42
<i>Наливайко Лариса Романівна</i> ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	45
<i>Панчук Анатолій Вікторович</i> ТЕНДЕНЦІЇ ЯКІСНОЇ ЗМІНИ ПРАВ ЛЮДИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З АКТИВАЦІЄЮ ТЕРОРИСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....	48
<i>Подковенко Тетяна Олександрівна</i> УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВО- ТА ЗАКОНОТВОРЕННЯ В ПЕРІОД ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.....	52
<i>Терлюк Іван Ярославович</i> СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ У ПОСТМОНАРХІЧНІЙ РОСІЇ: ПИТАННЯ ЛЕГІТИМНОСТІ....	55
<i>Череватюк Вікторія Богданівна</i> ПРОБЛЕМА ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ У ФРАНЦІЇ КІН. ХVІІІ СТ. В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ ІВАНА ЛУЧИЦЬКОГО.....	58
<i>Шевчук Тетяна Федорівна</i> ІДЕЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В ІДЕЯХ МИСЛИТЕЛІВ РІЗНИХ ІСТОРИЧНИХ ЕПОХ.....	62
<i>Яремко Оксана Михайлівна</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАБОРОНИ КАТУВАННЯ.....	65

Конституційне право. Міжнародне право

<i>Деркаченко Юлія Вікторівна</i> ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЩОДО МІЖНАРОДНОГО УСИНОВЛЕННЯ.....	69
<i>Кухтик Володимир Станіславович</i> УГОДА ПРО ТОРГОВІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЗАХОДІВ (ТРИМС): АКТУАЛЬНІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ.....	71
<i>Кушніренко О.Г.</i> ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ.....	73
<i>Янчук Артем Олександрович</i> НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МІСЦЕВОГО РЕФЕРЕНДУМУ.....	74

Частина II

ДЕСЯТЬ РОКІВ НА НИВІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	3
ПРАВАЗАХИСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “АКВІТАС” У ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ.....	4

Цивільне та сімейне право. Цивільний процес. Комерційне право. Міжнародне приватне право

<i>Гаврік Роман Олександрович</i> ПРЕЮДИЦІЙНІСТЬ ЯК ВЛАСТИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ, ЩО НАБРАЛО ЗАКОННОЇ СИЛИ.....	6
<i>Зеліско Алла Володимирівна</i> СТАТУТ ЯК ЮРИДИЧНА ПІДСТАВА ДІЯЛЬНОСТІ СПОЖИВЧОГО ТОВАРИСТВА.....	9
<i>Петренко Сергій Анатолійович</i> ПРАВОВА ОХОРОНА КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ЯК ВИНАХОДУ.....	12

Петрицин Наталія Тарасівна ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА: НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПРАВА НА ЖИТТЯ.....14

Шабалін Андрій Валерійович ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ БОРЖНИКА ПРО ВИДАЧУ СУДОВОГО НАКАЗУ.....19

Громенко Юлія Олександрівна ОЗНАКИ РЕКЛАМИ.....21

Серебрякова Юлія Олександрівна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ОРЕНДИ НЕРУХОМОСТІ.....23

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Антонюк Ульяна Василівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ.....25

Грицан Ольга Анатоліївна МІСЦЕВА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ЯК ОРГАН ЗАГАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В ГАЛУЗІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ.....27

Джуган Вікторія Олегівна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ ВІДНОСИН.....30

Краснова Юлія Андріївна СЕРТИФІКАЦІЯ В ГАЛУЗІ АВІАЦІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....34

Ришкова Людмила Валеріївна КЛАСИФІКАЦІЯ ОСОБЛИВО ЦІННИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ.....38

Фінансове право. Банківське право

Дубоносова Анастасія Сергіївна ПРИНЦИП ЕКОНОМІЧНОЇ ОСНОВИ ОБ'ЄКТУ ОПОДАТКУВАННЯ.....40

Дуравкін Павло Михайлович ПОРУКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ.....41

Костенко Ольга Олександрівна ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....43

Мазур Тамара Вікторівна ДО ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....46

Спіжов Віталій Вікторович БАНКІВСЬКИЙ КОДЕКС В УКРАЇНІ: РОЗРОБКА ТА ПРИЙНЯТТЯ.....49

Філіпенко Тетяна В'ячеславівна ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....51

Чвалюк Андрій Миколайович ДЕРЖАВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....52

Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право

Еннан Руслан Євгенович ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....56

Сулацький Денис Володимирович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕХОПЛЕННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....58

Частина III

ДЕСЯТЬ РОКІВ НА НИВІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....3

ПРАВАЗАХИСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “АКВІТАС” У ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ.....4

**Кримінальне право. Кримінальний процес. Криміналістика.
Кримінологія**

<i>Беляєв Дмитро Володимирович, Солов'євич Інесса Владиславівна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ ДОПИТУ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА.....	6
<i>Введенська Вікторія Володимирівна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ПОТЕРПІЛИХ ПРИ ПРОВАДЖЕННІ ОГЛЯДІВ (ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ).....	10
<i>Верста Лілія Богданівна</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ БОРОТЬБИ З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ.....	13
<i>Кохановська Оксана Ігорівна</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНСАЙДЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	14
<i>Куценко Дмитро Володимирович</i> ОБМЕЖЕННЯ ГЛАСНОСТІ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАЯВНІСЮ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ.....	16
<i>Мальцев Олександр Олегович</i> ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ В УКРАЇНІ.....	20
<i>Мартинишин Галина Романівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО КАРАНІСТЬ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	22
<i>Паламар Любов Вячеславівна</i> КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОТРИМАННЯМ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ.....	25
<i>Хлистова Надія Борисівна, Назимко Єгор Сергійович</i> ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	27

Адміністративне право. Митне та податкове право

<i>Valentyn V. Galunko</i> PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS AS THE MAIN PRINCIPLE OF ADMINISTRATIVE LAW.....	30
<i>Бас Юлія Леонідівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ПРОСТИТУЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ У СЕКСУАЛЬНИХ ЦІЛЯХ. СТАНОВИЩЕ В УКРАЇНІ.....	37
<i>Бондар Валерія Валеріївна</i> ОРГАНИ, УПОВНОВАЖЕНІ РОЗГЛЯДАТИ СПРАВИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	40
<i>Бреян Тарас Андрійович</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	44
<i>Гара Володимир Петрович</i> АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВІ ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ.....	45
<i>Гладун Зіновій Степанович</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	50
<i>Головкова Ольга Миколаївна</i> ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄК ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	55
<i>Каблов Денис Сергійович</i> АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЧЛЕНІВ ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ПО ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	58
<i>Кізілова Ірина Миколаївна</i> СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИХ ПРАВИЛ.....	61
<i>Онищук Олександр Олександрович</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПОЛЮВАННЯ, ЯК СПОСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БРАКОНЬЄРСТВА.....	62
<i>Пукліч Тадей Йосипович</i> СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ТА МЕДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАРКОМАНІЇ В УКРАЇНІ.....	66

Сіліна Анастасія Сергіївна КОМПЕТЕНЦІЯ ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС
ГЛАВИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ
НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....70

Тулінов Валентин Сергійович ВЗАЄМОДІЯ ЛІНІЙНОГО УПРАВЛІННЯ
НА ДОНЕЦЬКІЙ ЗАЛІЗНИЦІ УМВС УКРАЇНИ НА ТРАНСПОРТІ З
ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ
МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ ТА ГРУПОВИХ ПОРУШЕНЬ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....74

Цимбалістий Тарас Олегович ФУНКЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ.....76

Підписано до друку 28.02.2007
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ТОВ "Гал-друк",
м.Тернопіль, вул.Гайова 8
Зам. № 16-28/02/07

